

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

БРАНИЧ

ЧАСОПИС ЗА ПРАВНЕ И ДРЖАВНЕ НАУКЕ

ВЛАСНИК

УДРУЖЕЊЕ ЈАВНИХ ПРАВОЗАСТУПНИКА
У СРБИЈИ

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК

МИЛАН СТ. МАРКОВИЋ
ПРАВЗАСТУПНИК

БРОЈ 9.

У БЕОГРАДУ 1. МАЈА 1899. ГОДИНЕ

ГОДИНА VI.

БЕОГРАД

ШТАМПАРИЈА Д. ДИМИТРИЈЕВИЋА, ИВАН-БЕГОВА УЛИЦА БР. 1.

1899.

С А Д Р Ж А Ј

	СТРАНА
М. С. М.: Условна осуда	385
Сп. И. Поповић, судија лозничког првост. суда: Опет о §. 333. грађ. судс. пост.	392
Пасквале дел Ђудиче: Енциклопедија Права (Наставак)	406
Из Суднице: XIX. Правозаступник, који у акту своје суду упућеном, употреби вређајуће изразе, одговоран је дисциплинарно по зак. о правозаступницима, а не по §. 104. казн. зак. <i>Саопштио М. Ст. Драгушиновић, писар лесков. првостеп. суда.</i> — XX. Кауција коју тужилачка страна положи према §. 400. грађ. судс. пост. приликом тражења обуставе, не досуђује се туженој страни, ако тужилачка страна спор изгуби (као што је случај код забране и прибелешке), већ то, што је тужилац спор изгубио, служи само као правни основ, по коме тужени може тражити накнаду за доказану штету и срамоту из положене кауције. <i>Саопштио Мил. М. Радивојевић, писар негошин. првост. суда</i>	414
Непотпуност у закону о таксама. <i>Саопштио Мил. Л. Милосављевић, судија</i>	418
Удружење јавних правозаступника. <i>Pro Domino</i>	419
Књижевност	423
Весник	427
Белешке	430
Позив на претплату и упис у чланство	432

Уредништво има на расположењу:

- „Бранич“ за 1897. год. у 4^о IV. 128 стр., цена 4 дин. или круне;
- „Бранич“ за 1898. год. у 8^о XIV. 960 стр., цена 12 дин. или круна.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

БРАНИЧ

ЧАСОПИС ЗА ПРАВНЕ И ДРЖАВНЕ НАУКЕ
ОРГАН УДРУЖЕЊА ЈАВНИХ ПРАВОЗАСТУПНИКА У СРБИЈИ

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:

Милан Ст. Марковић, ПРАВОЗАСТУПНИК

ИЗЛАЗИ:

1. и 16. сваког месеца

УРЕДНИШТВО:

Дубровачка улица бр. 18.

УСЛОВНА ОСУДА¹⁾

Питање о условној осуди појавило се до сада више пута пред немачким државним већем, а последњи пут у фебруару ове године. Док се посланици заузимају за ту установу, указујући, као што тврде, на сјајне успехе у Америци, Француској, Белгији, Луксенбургу и др. земљама, дотле се од стране владе сумња, да успеси у истини постоје.

Познато је, да су се први борци за условну осуду из прва надали, да ће сама идеја победити без борбе. У Немачкој се мислило, да треба ту идеју прихватити са пажњом и прве покушаје учинити са малолетним преступницима. У том правцу и кретала се реформа у појединим немачким земљама, јер је уведено условно помиловање, које је вршено од стране правосудне управе у појединим земљама. Но не треба изгубити из вида, да за сада постоји још стање покушаја и испитивања и да се условно помиловање мора сматрати само као прелазна установа. Садање је стање само за нужду, а очекује свакојако да се реши у опште; питање је само, да ли је за решење сазрело.

I. Најоснованији разлози за условну осуду у главноме су негативне природе. Они произлазе из досадање казнене системе: од умножавања кратких казни затвора, од честе примене те казне према малолетним преступ-

¹⁾ По чланку професора Др. Адолф Вах-а, из Лајпцига, у „D. Jur. Ztg.“ од 15. III. 1899.

ницима, од велике строгости и опасности, која је скопчана са таквим првим казнама при незнатним преступима.

Говори се и о позитивним користима моралне, административне и фискалне природе. Нећемо презрети административне и фискалне основе, јер и у казненом правосуђу морају се имати у виду средства и смерови. Али одсудног значаја те основе немају. Уштеде и отпуштања из казних завода на рачун правне безбедности грехови су, који се свете на нами самим. Са моралним и васпитаним успесима стајало би, разуме се, другчије. Они су мета, којој се мора тежити свима средствима. Како ћемо их познати? У чему леже они? У томе, што ће сачувати од даљег падања у зло и срамоту, коју изазива казна затвора, од њеног деморализирајућег и социјално штетног дејства, као и у томе, што ће претња извршења казне утицати на даље владање. А то ћемо познати по томе, што неће бити поврата т.ј. што у времену, које се оставља за опит, неће кривац пасти у поврат, те ће се тако условно осуђени потпуно ослободити казне. Да ли је то заиста тако, морало би се — тако се мора држати — бројевима доказати.

Али и ако је тако, остаје питање: како утиче условно отпуштање казне на општи криминалитет? Јер најважнији приговор, који до сада још није отклоњен, у томе је, да је ова новина у стању, да поремети правни поредак и поштовање према казним законима. Важност казне и једнаке правде ослабљава се својеволем, праштањем и наклоношћу судије. Зар кривац неће спекулисати на то? И ако судови овај важан чин почну вршити по шаблону, механички, зар онда неће „један пут није ниједан пут“ постати правилом? И зар неће они, који се сада из политичких побуда загревају за ову новину, касније још горе викати на партајичност, својевоље и протекцију, ако условно суђење не испадне по њиховој вољи?

II. Као материјал за одговор на постављена питања изнесени су немачком државном већу закони и званични прегледи о примени условног суђења у неким ван немачким државама, као и податци из неких немачких савезних држава, у којима се врши условно помиловање.

Да почнемо са *Белгијом*, која по овоме предмету има највише искуства на европском континенту. На парламентарне говоре о овоме питању не треба полагати много, јер нису статистички тачни и служе често партијским циљевима. Али мора нас изненадити, кад се у извештајима самога белгијскога министра правде наиђе на нетачне податке и погрешне закључке. У једној окружници од 18. XI. 1891. он налази, да су успеси „веома задовољавајући.“ То понавља и у своме извештају парламенту од 30. VI. 1897., у коме вели, да све већа примена условне осуде доноси собом врло мало поврата, а само је нешто скептичан у погледу опште кривичности. У ствари број условних осуда од 14.309 у години 1890. скочио је на 61.310 у години 1896., дакле од 9% на 30.9% свију случајева, у којима казна не прелази шест месеца затвора, на које се дакле могло ово применити. А како стоји са повратима? У години 1890: 332, а у години 1896: 2730 т.ј. пењање од 2·3% на 4·4% свију условних осуда. Заиста сјајан успех. Могло би се мислити, да ће при таквом непрекидном развоју кривичност у Белгији, услед *condamnation conditionelle*, сасвим престати. Јер кад од једне трећине криваца, кад им се да прилике за побољшање, само врло мало у поврат падну, од куда ће се на послетку и рекрутовати кривци? Али тим више изненађује поглед на општу кривичности у Белгији. Број свију осуђених кретао се у год. 1883. до 1887., дакле до увођења закона о условној осуди од 31. V. 1888. између 142.000 и 157.000, прираштај је био према броју становништва од 2·49% на 2·64%. Година 1887. показује опадање криваца (157.537) према год. 1886 (158.200). Али 1888. већ број кажњених показује 179.011, а 1891. на 190.568 и више, јер тако гласи извештај званичне статистике, а извештај министров говори о осудама у тој години кад *tribunaux correctionels* и *tribunaux de police* (дакле без осуда код асиса) у броју од 197.139! То значи прираштај од 40.000 осуда за четири године или више него једну четвртину осуда из 1887. год.! Кад би се увела условна осуда у Немачкој — вели проф. Вах — онда би слично скакање опште кривичности значило повећање свију осуда са неколико 100.000! — Не треба се дакле варати лепим фразама, него треба ценити дела,

а она говоре са страховитим доказима против условне осуде. Док се други узроци овога скакања не докажу, мора се претпоставити, да је овде узрок томе сама установа. А то се доказује и тиме, што је у год. 1896. број општих осуда скочио на 203.631. На чему се дакле оснивају наде у корист закона о условној осуди?

Но хваљени резултати белгијски изазивају тешку сумњу и у другом погледу. Условна осуда примењује се највише код осуда са новчаним казнама: у години 1890. у 10.912, 1896. у 54.911 случајева; то значи 76·3% одн. 89·6% свију условних осуда. Овде се показује јако и стално скакање. Обрнуто достижу условне осуде на казне затвора највећи број у години 1892. (6414), а у сразмери свију условних осуда падају стално од 23·7% до 10·4%. Са правом је указано на ту околност, да не би требало да новчане казне замењују код условних осуда казне затвора са кратким роком. Дакле само онда, кад би казна затвора служила као сурогат новчане казне, која се не може наплатити, само тада имала би она смисла. Тиме се пак веома ослабљује значај белгијских бројева.

Ти бројеви губе сасвим своју доказну силу за тврђени успех, ако испитујемо статистику поврата. Привидно је она врло повољна. Да би се пак потпуно оценила, треба имати пред очима наређења белгијског закона о условним осудама. Пре свега статистика не даје објашњења о роковима трајања, које судови дају за опит. Ми не знамо, да ли су ти рокови кратки или дугачки. Из те околности што су поврати за трајање опита много чешћи код корекционалних предмета, него код полицијских судова (1896. год. као 10·9: 2·1), могло би се закључити, да полицијски судови дају много краће рокове. Не узимајући у обзир случаје, који остају непронађени — поврати после рока опита остају у тајности — веома је значајно, да се као поврат рачунају само оне кажњиве радње, које су злочини и преступи, а не и иступи. Ако дакле когод учини иступ за време трајања опита, ипак се он ослобођава казне. Према томе је могуће да се у броју 156,618 осуда код полицијских судова у години 1896. крију хиљаде поврата.

Према свему наведеноме може се поуздано тврдити, да повољан успех за условне осуде у Белгији није доказан, шта више да општа кривичност доказује противно.

Саопштења о дејству тога закона у *Француској* не дају се контролисати због недовољне статистике. Задовољавајуће изјаве француског министра правде од 8. новембра 1897. говоре само сумарно о времену до 1895. и оснивају се на податцима, који се не могу контролисати. Особеним неким начином тврди се, да је статистика поврата повољна.

У *Луксенбургу* показује статистика за време од 1892—1894. свега 477 случајева одлагања казне код 17.658 осуда, 7 поврата са последицом извршења казне и 53 поврата без извршења. Из тих бројева не може се оценити вредност те установе.

По податцима који су прибављени из *Норвешке* види се, да се закон о условној осуди сразмерно само мало примењује. Прибављени материјал из *Енглеске* и њених колонија потврђује иначе већ познат факт, да се у тим земљама одлагање казне и стављање на опит врши са великим уздржавањем и ограничава већином на малолетне преступнике. —

III. Тако стоји са привидно сјајним резултатима, који су ван Немачке постигнути са условном осудом. Као што се види фраза доминира, а не стварност. Ако се у Белгији у скоро трећини свију казних случајева изриче условна осуда, а при том се у врло мало случајева одлагање опозива, онда се тиме обелодањује само једна болест правног поретка. То доказује само да је хрђав или казнени закон или његова примена. Ако у многим случајевима не треба кривца казнити, онда се мора закон изменити — било ограничењем кажњиве одговорности, принудним васпитањем место казне, опомене место новчане казне, било пак побољшањем казнене системе, казног извршења и т. д. Условна осуда служи у таквој размери као непотпун коректив хрђавог законодавства. Факт је да се и у Немачкој многе казне изричу и да се тера прави луксуз за доношењем све нових казних закона, а то зло неће се отклонити условном осудом. Њена се функција оснива у ствари у помиловању. Праведну, заслужену казну треба опро-

стити не због прошлости, него због будућег живота. Личност, животни односи, начин и побуде дела и т. д. указују на користност ове мере. С тога наступа одлагање извршења, а по истеку опита и само праштање. Аналогон тога ми знамо у привременом отпуштању. Са гледишта организаторског, то се може узети као акат правосуђа или администрације (помиловања). У Немачкој се покушало са овим последњим, а он има своје добре и хрђаве стране. Не само што је он за покушај ове реформе најзгоднији, него је и најподобнији, да се примени на поједине случајеве, те с тога ће се питање о коначном праштању казне развијати стварније и много мање формалније, него досадашњи правни систем. По томе систему, бар по белгијском шаблону, условна осуда у ствари није ништа друго, него суспензивна условна осуда. Казна се фактички изриче за случај, ако за време опита не наступи нова осуда. Ако се ово догоди, онда тек наступа постојање прве осуде. Резолутивни вид израза покрива формалистичну природу ове системе. Потпуно се оправдава, да осуда, задржана од извршења, може бити потпуно уништена, ако то буде изазвано новим фактима. Томе одговара административна система. Напротив не да се порећи, да се она не може дуго одржати. Ако се хоће условно праштање казне, онда ће се то морати поверити судовима, који ће решавати, да ли треба да наступи одлагање казне. Јер, ако се ова система уведе као општа, онда ће њоме свакојако наступити нека повреда постојећег правног поретка. Тако разгранато право помиловања, било би права кабинетска правда. Друго је питање, да ли ће се опозивање уступити судовима или извршним властима. Могло би се то право дати највишој земаљској надзорној судској власти. То би с тога врло добро било, што опозивање не би било везано само формално за извесна кажњива дела, него и за друге претпоставке условне осуде, н.п. за добро владање ит.д. Административно опозивање казне не би било повреда правосуђа, јер би се њоме извршила само досуђена извршна казна. И само тако се може истински остварити идеја ове установе.

IV. Вели се, да је административна система за време са њоме учињеног покушаја показала потпун неуспех. Међутим то тврђење није оправдано.

Ми имамо саопштења из девет немачких држава, из Пруске, Баварске, Саксоније, Виртемберга, Бадена, Хесена, Мекленбург-Шверина, Олденбурга и Елсас-Лотарингије. У главноме ова је система примењивана на малолетнике, али нису искључени ни други. Наређења појединих држава доста се разликују. Тако је у Пруској, Мекленбургу и Елсас-Лотарингији правило, да не сме бити већа него шестомесечна казна затвора, а у Баварској, Виртембергу и Бадену ограничена је на три месеца. Тако постоје разлике и у трајању опита. Укупни број свију одложених извршења износи до 1. децембра 1898. год. 15063, од кога броја падају преко две трећине на Пруску.

При томе је врло значајно, да статистика, у колико у опште даје упознати развиће ове установе, показује опадање њене примене, н.п. у Пруској од 3652 случајева у год. 1896. на 3005 од 1. Јануара до 1. децембра 1898.; у Саксонији од 263 на 192, у Виртембершкој од 244 на 148 у истој периоди. Истина краткоћа посматрања не дозвољава са свим поуздану оцену. Али толико се може за сада констатовати: 1. да се отлагање казне примењује само код казне затвора а не, као у претераној мери у Белгији, и код новчаних казна; 2. да је број случајева, као и у Енглеској, умерен; 3. да је опозивање (праштања казне) много чешће него у Белгији. Пошто се у Немачкој условно помиловање не врши лакоумније него условна осуда у Белгији, то наведене околности не доказују неуспех административне форме, него се њима на против доказује, да се дотична установа врши у Белгији сасвим шаблонски. Истина прикупљени материјал показује, да се при преступима мало примењује условно помиловање. Али то баш показује да постоје практичне сумње против целе системе.

*

По свему наведеноме проф. Дг Вах мисли, да се са установом условне осуде не треба журити, него шта више, да јој треба дати снажног отпора.

М. С. М.

ОПЕТ О §-у 333. ГРАЂ. СУДС. ПОСТУПКА

Scire leges non est verba earum tenere,
sed vim ac potestatem.

Fr. 17. De legibus 1, 3.

У „Браничу“, бр. 5. за ову годину, изнео сам један случај, из кога се, по моме немеродавном мишљењу, види: да једна погрешка није могла бити исправљена, само зато, што је предмет расправљен *решењем*, а §. 333. грађ. суд. пост. не допушта ни у ком случају нижег суда, да даје против-разлоге на примедбе Одељења Касационог Суда, које су учињене на решење нижег суда, које се тиче цивилне процедуре.

Нека ми је дозвољено, да поводом тога, овде о том питању још коју проговорим.

У §. 279. крив. суд. пост. законодавац је поставио правило: да је нижи суд у свима кривичним процесима, био оп расправљен *пресудом* или *решењем* и без обзира односили се одлука на *главну* или *споредну ствар* дела, овлашћен, да на примедбе Одељења Касационог Суда, даде у виду писма, против-разлоге, кад год „нижи суд буде имао разлога остати при првашњем свом решењу или пресуди“, као што се у закону каже.

На против у §. 333. грађ. суд. пост., законодавац је поставио норму: да нижи суд ни у ком случају не може давати против-разлоге на примедбе Одељења Касационог Суда, ако је цивилни предмет расправљен *решењем*, па било да се то решење односи на *главну* или *споредну ствар* предмета, који се расправља.

Да видимо у кратко, зашто је законодавац у кривичним делима дозволио против-разлоге у *сваком случају*, а по грађанским предметима то право нижих судова ограничио само на предмете расправљене *пресудом*.

Нема сумње, да је законодавац имао на уму тежак положај окривљенога у кривичном процесу, као и то да се у кривичном процесу тражи *материјална истина*, као што се то обично у актима а и у теорији, каже, па да му је то и био главни мотив, те је дозволио да се исцрпе сва средства и од стране суда, ради проналаска *истине*, па дакле, да је зато и усвојио принцип, да се могу у сваком случају кривичног суђења дати против-разлози и тако, да о спорном предмету међу су-

довима, даде свој глас и већи скуп искусних правника, као што је Општа седница Касационог Суда.

У грађанским предметима пак, законодавац је у §-у 303. грађ. суд. пост., поставио правило: „*пресудом се предмет парнице расправља, а решењем свј споредна питања...*“ Имајући то на уму, као и множину предмета грађанских и решења по њима, а уз то јамачно и то, што за целу државу постоји један Касациони Суд, — законодавац је и донео одредбу у §. 333. грађ. суд. пост., којом је дао обавезну силу примедбама Одељења Касационог Суда, које су дате на решење нижег суда у грађ. спору.

Из овога јасно је: да је законодавац замишљао, да се по грађ. предметима доиста *решењем* имају и расправити само и једино питања, која се директно не односе на главни предмет спора или боље рећи, питања од чије расправе не зависи резултат расправе *главне ствари* и зато та питања у горњој законској одредби у §. 303. грађ. пост. законодавац и назива „*споредна питања.*“

А из тога опет јасно се види: да је законодавац и донео у §. 333. грађ. суд. пост. забрану, да нижи суд даје против-разлоге и о тим многобројним *споредним* питањима, од чије судбине не зависи расправа саме *главне ствари* — предмета грађанског дела.

Но, у пракси судској §. 303. грађ. суд. пост., примењује се тако, да се решењем расправљају не само споредне, маловажне ствари грађ. дела, но често врло важна питања од којих зависи исход расправе *главне ствари*, а у много случајева, решењем се расправља и сам предмет грађанског дела. Да у потврду овога наведем неколико примера:

Решењем се уважавају поравнења по свима споровима без обзира на вредност и предмет спора, где год се парничари на то сложе, — дакле расправља се решењем *главни* предмет грађ. спора.

Решењем се ниште или оснажавају јавне продаје (кад није покренуто питање о својини) — дакле, решењем се расправља *главни* предмет грађанског спора.

Решењем се врши убаштинење и пренос тапија, односно интересована лица од тога одбијају, дакле, расправља се *главни* предмет грађ. дела.

Решењем се протоколишу фирме, региструју патенти и по новом закону о задругама, земљорадничке и занатске задруге уводе у задружни регистар, односно молиоци одбијају од тражења, дакле решењем се расправља главан предмет грађ. дела.

Решењем се изричу осуде по кратком поступку, дакле расправља главан предмет грађ. спора и т. д.

А уз то решењем се расправљају, ако не баш директ главна ствар грађ. дела, а она питања, која су тако важна, да од њих зависи и главна ствар.

Да наведем неколико примера :

Решењем се постављају и смењују браниоци маса, старалац и чланови поверилачког одбора, дакле, расправља се важна ствар, а она је доиста важна и зато што врло често судбина масе зависи од тога : ко ће јој бити бранилац, старалац и члан одбора.

Решењем се изричу административне казне над стециним дужницима по §. 143. стец. пост.; дакле расправља ствар која има врло много утицаја на исход стец. поступања, а уз то покреће два занимљива питања : јели то решење одмах извршно, као што је пређе узимано, и ако није, колики је рок за изјаву жалбе на то решење, донето по тој кривици стец. дужника?

Решењем се по §. §. 8. и 59. стец. пост. досуђује браниоцу стец. масе награда, дакле расправља ствар важна за главну ствар стечаја. А важна је ствар бар за оне повериоце, који често из масе недобију ништа, само зато: што имовина масена оде на награде браниоцу, староцу и члановима поверилачког одбора.

Решењем се отвара и скида стециште, дакле расправља важна ствар за стец. дужника, а често пута то је баш главна ствар грађанског дела, јер од расправе тога питања зависи и питање: хоће ли бити стец. поступања или не, и т. д. и т. д.

Да узмемо који било од предњих примера и да у путу његове анализе видимо, да ли се решењем доиста расправља главна ствар или како споредно, за главни предмет, без већег значаја питање.

Узмимо први наведени пример. Судским решењем уважено поравнење има силу извршне пресуде, §. 146.

грађ. суд. пост. Под предпоставком, да су и друге погодбе испуњене, о свему ономе о чему се парничари могу судити и у путу тога спора добити *пресуду*, о свему се томе могу и *равнаши*. Према томе, све што се може *пресудом* расправити, може се, као *главна ствар* и *решењем* о уважењу поравнења расправити. Но рећи ће се: воља замењује закон (§. 13. грађ. зак.) и по томе, у случају поравнења, суд ништа и не расправља, већ на основу сагласности парничара, спор расправља онако, како су они хтели, издавши им о томе писмено решење, у коме је та сагласна воља парничара садржана.

Али у много случајева, и то врло важних случајева, то тако у пракси не бива. Није довољно, да тужилац и тужени на судском протоколу изјаве, да су се о спорном предмету наравнали на начин, који они показују суду, — па да се *самим тим* сматра спор за свршен и парничарима протокол равнања, као извршна одлука, изда. На сваки начин, у сваком спору, *воља парничара* од битне је важности и наравна ствар, где парничари не обелодане изриком своју вољу: да се поравнају, ту ни равнања нема. Али ту вољу парничара треба и *суд да уважи* и тек тада протокол равнања представља свршетак (окончање) спора и има силу извршне пресуде. А да би суд *могао поравнење уважити*, као што се то у актима каже, — често пута потребно је да суд испита и многе друге погодбе. Тако:

а) Ако су парничари тежаци, да се суду поднесе уверење, да парничари тим поравнењем не вређају одредбу тач. 4. §. 471. грађ. пост.

б) Ако се равнају о земљишту под шумом, онда да поднесу уверење, да на то земљиште не полаже право својине: држава, срез или округ, — Законодавно решење од 7. марта 1858. г. В. № 254 (Збр. XII. 53).

в) Је су ли парничари правно способни да се равнају, — §. 59. грађ. суд. пост.

г) Ако се равнају пуномоћници за властодавце, претходно се испитује јесу ли за овај правни посао правилно овлашћени, — §§. 83. и 88. грађ. суд. пост. у вези са §. 613. и §. 614. грађ. закон. ит.д. ит.д.

Је ли потребно доказивати: да су горе истакнута питања и њима слична, често пута тако важна, да од

правилног решења тих питања зависи решење и главне ствари, — уваживање или одбацивање на судски протокол стављеног поравнења? Пред једним од најмањих судова у Србији налази се на расправи један спор, који засепа у *стошине хиљада* динара а по коме су парничне стране на судском протоколу закључиле поравнење и већ толико година од кад је то било, парничарима се поравнење не издаје, само зато, што је искрело питање: да пуномоћник једне парничне стране, по тврђењу противне стране, није био овлашћен правилно, те по томе није могао да се равна.

Као што се из овога примера, који није усањен, види:

а) У њему се *решењем* расправља баш *главна ствар* — предмет спора и

б) Тим *решењем конституишу се права*, која често представљају суме од више десетина па и стотина хиљада динара, — већ да и не помињем што предмет тога решења може бити и право, које се не да монетом представити.

И сад да повучем једну малу паралелу.

1. Спор један, чиј је предмет *цигло 500 динара* расправљен је *пресудом*. Тај спор прелази све три судске инстанције (првостепени суд, Апелациони Суд и Одељење Касационог Суда) прешао је дакле кроз руке и био предмет оцене *тринајести правника* (не рачунећи пословође) и опет се не налази довољно гаранције: да је правилно пресуђен, — но се сазива скуп од *петнаести* правника, који су оседели у служби Божињи Правде, те да он даде завршну реч по томе спору.

2. Предмет је спора расправљен *решењем*. Тај предмет спора, као што је у предњем примеру, представља вредност од *стошине хиљада динара*. Искрела су контроверзна и најсуптилнија питања о томе: хоће ли се рецимо поравнење уважити или не, хоће ли се јавна продаја неког имања од стотине хиљада динара, а које је продато у бесцење, оснажити или поништити, хоће ли се коме неправилно отворити стециште и тиме човек упропастити и морално и материјално или не ит.д. И у свима тим случајевима, и ако су врло важни и ако се *решењем* расправља баш главна ствар грађанског дела, -- тај предмет:

а) Не може прећи све судске инстанције по закону, али

б) Не може доћи ни пред Општу седницу Касационог Суда, — а зашто?

Да није зато, што се тим решењем расправља какав незнатан предмет, па није ни умесно за сваку седницу звати петнаест одличних правника, да ствар расправе? — Није, јер сте видели да се решењем расправљају права, која стају интересована лица грдне суме новаца.

Да није зато, што нижи суд учини *грубу* погрешку, па је довољно да Одељење Касационог Суда укаже на ту грешку, да се исправи? — Није, јер суд нижи не мора учинити погрешку и ако је учини, он ће је по примедбама одељења исправити, но је и иначе питање *спорно* међу правницима, па зато нижи суд и осећа потребу да даде против-разлоге, јер је уверен: да му је решење на закону основано и примедбе Одељења Касационог Суда, да су случајна омашка закона, коју би грешку требало исправити.

Па шта је дакле узрок, те такав један *споран* предмет и у теорији и у пракси не може да изађе пред ареопаг, који ће пресудити, ко има права: нижи суд или Одељење Касационог Суда? — Узрок је томе само и једино, што се одомаћила погрешна примена §. 303. грађ. суд. пост. или боље рећи, *што после оваког тумачења тога законског наређења у праксици*, — *још и* *штоји* §. 333. грађ. суд. пост. у закону.

Узмите који хоћете од наведених примера, у којима се главна ствар решењем расправља, а они нису ни из далека исцрпно наведени, јер их има повелика листа, — па тај пример расчланите и надам се, да ће те се уверити: да се у свима њима појављује врло много и у правној пракси и у теорији спорних питања, па закључите сами је ли умесно, да се у таквој прилици не чује глас целог највећег суда у земљи, *само зато што је предмет расправљен решењем?*

Да вас не бих морио, узећу од предњих примера само још један и то баш онај, који на први поглед најнезнатнији изгледа.

Позната је ствар да је извршина пресуда геср. решење исправа која има релативну важност т. ј. она по

правилу важи само између парничара што су још Римљани освештали правилном: *Res judicata aliis nec nocet nec prodest*. Шта труда и трошка стане парничну страну док добије такву исправу, излишно је и спомињати. На против уредно судом потврђена *шашија* пуноважна је исправа наспрам свију и свакога, — §§. 187. и 188. грађ. суд. пост. у вези с §§. 292.—296. грађ. зак. Зато, пре но што суд *реши*, да се неко на извесно некретно добро убаштини и то своје баштинско право на другога пренесе, — тражи се: да му интересоване стране поднесу многе доказе а нарочито:

а) Доказ о основу прибављања својине баштиника, односно продавца. — §§. 225. и 226. грађ. зак.

б) Да је порез плаћен, — чл. 94. зак. о непоср. порезу.

в) За земљоделца уверење о остатку земље или уверење да продавац није тежак, — §. 471. грађ. пост. тач. 4.

г) Уверење по законодавном решењу од 7. Марта 1858. ВМ 254, ако је земља под шумом или се шумом или утрином граничи и т. д.

Многи судови узимају за довољну изјаву општин. суда у потврди тапије од његове стране, да је имање баштиниково, — док други судови, по моме мишљењу са разлогом, траже: да им поднесе баштиник или решење о наслеђу или тапију судом утврђену на име ранијег власника, ако је то имање куповином прибавио, или друге пуноправне доказе, као што је пресуда основана на савесној дугогодишњој државини и то своје тражење заснивају на одредби §§. 225. и 226. грађ. зак. у вези §. 293. и §. 303. грађ. зак., јер веле: кад је тапија, тако да се изразим, апсолутна исправа за сва трећа лица, мора баштиник поднети несумњиве доказе, да је правним путем дошао до својине имања на које се баштини, односно које продаје, — те на тај начин да се спрече евентуални спорови.

За уверење о остатку земље, већина судова не тражи да полициска власт *садржини* уверења потврди без икаквих ограничења у потврди као: „на основу изјаве одборника“ или „на основу пописне књиге „Б“ и т. д. док други судови, и то са разлогом траже, да *садржини* таквог уверења без *икаких ограничења* полициска власт

потврди, а њено је да се сама, како за најбоље нађе, увери, да садржина тог уверења одговара *фактичком стању ствари*.

Има небројено примера, да је првостепени суд, кад му се не поднесе, што је горе речено или који други доказ од важности, *решењем* одбијао потврду тапије и таква су решења код Одељења Касационог Суда, према томе у које одељење предмет оде, у једном случају *оснажавана*, а у другом случају подобном или истоветном *мишљена*.

И тако заиста и у овом *сишном мишљању* доиста има тако контроверзних мишљења и одлука судова, — да је доиста штета што такво једно питање, расправљено *решењем*, којим се један оглашава за апсолутнога господара у тапији описаног добра, а други се од потврде тапије одбија, не може да изађе пред општу седницу само зато, што је дати случај расправљен — *решењем*.

Но узмимо да не постоји изнето тврђење: да има много предмета грађанске природе чији се предмет (по §. 303. грађ. пост. „главна ствар“) *решењем* расправља. Узмимо да се доиста *само споредни* предмети грађ. дела, *решењем* расправљају, — па се запитајмо, колико ли има баш тих споредних питања, која су тако компликована, тако спорна и у пракси и у науци, — да доиста заслужују да се изнесу на решење једном одличном скупу правника, као што је Општа седница Касационог Суда? Има много, врло много, таквих питања, о којима доиста вреде да жртвују који атом драгоценог а фосфора трудољубиви и дугогодишњи служитељи Правде, у својој укупности — Општој седници. Да наведем који пример, поред предњих, баш и из оне области, где се несумњиво види: да се *решењем* расправља *споредно*, али не и за главну ствар равнодушно, питање.

Ти су примери многобројни, а најчешће се јављају кад претходно треба да се реши, је ли суд надлежан за суђење. — §§. 6.—11, 27—50. грађ. суд. пост. и др.; је ли парнична страна правно способна са вођење спора — §. 59. грађ. пост., §§. 24—26. стец. пост. и др.; има ли места мешању у спор, — §. 65. и др. грађ. суд. пост.; има ли места позивању у заштиту, — §. 67. и

др. грађ. суд. пост.; је су ли парничари правилно заступљени, — §§. 72—80. грађ. суд. пост.; је ли тужба уредна, §. 94, 96. и 97. грађ. пост.; има ли места одбацивању или одлагању парнице, — §§. 109. и 110. грађ. суд. пост.; је ли правно средство (незадовољство геср. жалба) на време поднета и има ли места употреби правног средства, — §§. 309—312, 322—324. грађ. суд. пост. и др.; има ли места траженој исправци судске одлуке и ако има, који је суд надлежан да је исправи, — §§. 334 и 335. грађ. пост. и др. и т. д.

Но од свију тих и многих других примера, ја ћу навести само два из којих ће се, надам се, видети, да и ако је расправљена „споредна ствар“ решењем, доиста би неопходно потребно било, да у таквим приликама општа седница даде своју завршну реч. Ево тих примера.

Н. тужи општинском суду М. за дуг, по облигацији у 180 дин., који са интересом у време дате тужбе износаше 210 дин. Општински суд пресуди: да М. плати Н. 210 дин. дуга и интереса, накнади му плаћену таксу и 5 динара трошка око вођења спора.

Тужени М. изјави жалбу у којој, као и код општинског суда при одговору на тужбу, поред осталог, наведе, да је општински суд ненадлежан за суђење.

У првостепеном суду, судија, који је овај спор прегледао, уништи пресуду „јер је донета од ненадлежног суда, пошто је овде предмет спора већи од 200 динара. — §. 6. и тач. е. §. 20. грађ. суд. пост.“

Пошто од општинског суда буде одбијен, Н. тужи за чисти дуг М. *првостепеном суду* и овај му тужбу на основу §§. 27. и 49. грађ. пост. одбаци налазећи: да за расправу овога спора „чија је вредност главног тражења дуга испод 200 дин. није надлежан.“ Ово решење одобри и Касациони Суд.

И тако буде одлукама свију надлежних судова утврђено: да у Србији нема суда, који је надлежан за извјешање и расправу горњег спора.

Узгред напомињем, да се Н. обраћао Министру Правде и овај му дао коректан одговор: да он није позван законом, да утиче на радњу суда при расправи појединих предмета, а још мање да судске одлуке мења — па зато нека молилац тужи одговорно лице ако на-

лази да томе има места. И доиста Н. тужи Касационом Суду оног судију првостеп. суда, који је речену пресуду општинског суда уништио, наводећи: да га је намерно и противзаконо оштетио при вршењу своје службе, а тиме учинио кривично дело из §. 127. крив. зак. Но Касациони Суд у општој седници нађе: да није утврђена намера г. судије за чињење кривичног дела, већ је то ствар разумевања закона, — па зато реши: да нема места, да се г. судија кривично тужи суду, већ се молиоцу оставља право да га тужи за накнаду штете.

Ово решење Касационог Суда у основи је беспрекорно, јер је одлука реченог судије „ствар разумевања закона“, али нити је право нити је у духу закона, да овај судија одговара и за штету због једног аномалског законског наређења, спорног и у пракси и у теорији, а ево по чему:

У непотпуном наређењу §. 98. грађ. суд. пост. речено је поред осталог, „*тужитељ је дужан у тужби, поред главног тражења и све што је споредно, као интерес, трошкове, накнаду штете, кирију и ш. д.*“ Зато судови, ма да не без изузетка, надлежност суда одређују само према величини тражења главног тражења, у овом случају дуга, капитала, главнице.

Међу тим мањина, камо је јамачно спадао и онај тужени судија, резонује овако: *Предмет спора*, ако је дуг са уговореним или законским интересом, јесте математички $p + z =$ главница сабрана са интересом. Или, ако је спор о својини, па се уз то тражи и накнада за неуживање спорног имања, — предмет спора је: *имање* и тражена накнада за неуживање и т. д. А споредност је дакле, у спору, *и не чини предмет спора*: лични трошак и дангуба парничних страна око вођења спора, издата дијурина за евентуалне увиђаје, вештаке и сведоке, и плаћена такса.

Према томе надлежност суда, по мишљењу ове мањине, треба одређивати, према *целом предмету спора*, а не само према главном тражењу, јер се у §. 6. и §. 27. грађ. суд. пост. нигде и не чини разлика између „главног“ и „споредног“ тражења, већ на против у овом потоњем законском наређењу стоји, поред осталог, ово: „Првостепени суд, надлежан је у грађанским споровима, што се тиче *вредности спора*“:

а) За све предмете, који се проценити не могу.

б) За процените предмете непокретности, која вреди више од 100 дин. и друге спорове, који прелазе суму од 200 динара и т. д.“

И тако кад је јасно: да предмет спора није само главно тражење, већ сва тражена сума, сем трошка и таксе, а по горњем закону надлежност суда одређује се по „вредности спора“, — по мишљењу ове мањине, речени судија није погрешно, већ првостепени суд, који се противно §. 27. грађ. суд. пост. огласио за ненадлежна, да суди један спор чиј је предмет 210 динара.

Да се не би рекло да је ово произвољно тумачење закона, нека ми је дозвољено навести: да ова мањина има за своје мишљење и признате правнике теоричаре. Није потребно за ово изучавати стране језике, довољно је навести мишљење признатог нашег правника и пређашњег професора права г. А. Ђорђевића. Отворите његову „Теорију грађ. суд. поступка“ па ће те на страни 76. наћи о овом предмету поред осталог и ово:

„З-е. Суму тражења одређује главно потраживање а ово обухвата не само *капитал* (главница) већ и *уговорене* или *законске* *интересе*, који су текли до дана тужбе, јер то обоје представља вредност оспоренога права на дан тужбе. И тако ако би тужилац тражио да му тужевик плати 150 дин., рецимо од позајмице и т. д. и уговорени 12% год. интерес за три године, дакле, до дана тужбе још 54 динара интереса, свега 204 динара, онда би општински суд био *ненадлежан* за суђење овога спора.“

Тако дакле, ово питање, спорно и у теорији и у пракси, не може да изађе на форум опште седнице Касационог Суда, само за то, што је несрећне судбе, да се не расправља пресудом већ — *решењем!*

Други пример из те области:

Г. Љ. Ст. и брат му В. Ст., 9. Августа 1889. тужбом № 5894 тужили су првостепеном лозничком суду Ј. Д. из Лознице, тражећи да га суд пресудом одбије од полагања права својине на извесно заузето некретно имање. У тужби су означили вредност спорног земљишта 300 дин.

Тужени Ј. дао је одговор на тужбу под № 6646 не примећујући ништа на вредност спора и надлежност суда.

Спор се овај не сврши за толико година и зато тужиоци на рочиштима, поред тражења у тужби, тражише још и накнаду за неуживање тога имања, а тужени оспори и вредност имања и вредност тражене накнаде штете.

Вештаци на протоколу № 10005 по прегледу спорног имања, нађоше, да спорно имање вреди 100 дин. и да може доносити годишњег дохотка 10 дин.

На рочишту код суда тужиоци су остали при тражењу наводећи: да је ово земљиште услед поплаве дринске у 1896. општењено и да је у време поднете тужбе вредило, колико је у тужби речено, — па зато су тражили да суд овај, као надлежан, спор расправи.

Тужени је тражио да суд овај спор не суди, јер је према вредности спора ненадлежан.

По овоме је првостепени лознички суд решењем својим од 24. октобра 1898. № 13480, одбио тужиоце од тражења „као ненадлежном суду упућеног“ са ових разлога:

„Протоколом вештачења од 23. Авг. ов. год. № 10005 утврђено је вештацима, да ово спорно земљиште вреди 100 дин. и да оно може да доприноси годишњи доходак од 10 динара. На овакву вештачку оцену нису имале шта да примете обе парничне стране, што се види из белешке данашњег рочишта № 13480, јер се ова процена слаже са фактичким стањем и вредношћу спора у садашњости.

„Према оваквој процени спорнога имања, за извиђање и пресуђење овога спора, по §§. 6. и 27. грађ. суд. пост. надлежан је општински а не овај суд као првостепени, те се према §. 49. грађ. суд. пост. тужилачка страна има одбити од овога свога тражења, као тражења упућеног ненадлежном суду.

„Навод тужилачке стране, да је ово спорно имање пре Дринског водопада, вредело много више, и да је годишњи принос његов био много већи и тражење, да се вештачком оценом утврди та вредност спорне земље у прошлости, невредећи су, јер се вредност спорова цени

у садашњости, а не каква је вредност спора била у прошлости или каква ће бити у будућности.“

Но оставимо на страну питање, је ли исправан последњи разлог првостепеног суда: да се вредност спора цени „у садашњости“ (т.ј. на дан суђења) или у прошлости (на дан дате тужбе), — јер и ако је тужилачка страна у жалби само готово о овоме и говорила, опет се Касациони Суд у питање тога није ни упуштао, већ је горње решење првостепеног суда из сасвим других разлога поништио. Ево тих разлога изнетих у примедбама III. одељења Касационог Суда од 31. децембра 1898. Бр. 10551.

„Кад суд није одбио тужбу према §. 49. грађ. суд. пост., нити је тужени у одговору на тужбу учинио примедбе о ненадлежности суда, онда је суд погрешно, кад се противно овој законској одредби, огласио за ненадлежног.“

Да разгледамо из оближе ове примедбе Касационог Суда и разлоге горњег решења првостеп. суда у колико се ове примедбе на те разлоге односе.

1. Првостепени је суд, као што се то из разлога његовог решења види, нашао: да је по вредности спора *испунително ненадлежан* и како се ова надлежност цени у свако доба спора и *по службеној дужности*, он се на основу §. 49. грађ. пост. огласи за ненадлежна и тужиоце по том основу одбије од тражења и не упуштајући се у расправу главне ствари спора.

2. Одељење Касационог Суда, на основу тога истог §. 49. грађ. суд. пост. оглашава првостепени суд за надлежан за расправу овога спора, узимајући јамачно, да је овде питање *о релативној надлежности*, против које није чињен приговор у одговору на тужбу.

Да видимо стоји ли то у ствари.

Испунителна надлежност првостепених судова, што се вредности спора тиче, одређена је у §. 8. закона о устројству првостепених судова. Тамо је поред осталог речено:

„У грађанским предметима они (првостепени судови) решавају и пресуђују у првом степену:

„1., све спорове, којих вредност прелази власт суђења општинских судова;

„2., све спорове без призрења на вредност, о праву наслеђа по закону, или по тестаменту, или о праву сопствености на непокретност, који по вредности прелазе 100 динара.“

Према овоме јасно је: да је првостепени лознички суд, *апсолутно* ненадлежан за расправу поменутог спора, по самоме своме уређењу (устројству).

Да видимо је ли тако и у теорији.

За ово је довољно прочитати једино: „II. одсек — о надлежностима (компетенцији) свих грађанских судова“ из наведене „Теорије грађ. поступка“ г. А. Ђорђевића. По специјално за потврду горњег мога тврђења много је и то, довољно је отворити стр. 74. те књиге и тамо ће се наћи ово:

„Критеријум за одређивање апсолутне надлежности. — У одређивању ове надлежности грађанских судова наш се законодавац руководио, у главном, двама критеријумима, природом и вредношћу грађанског спора.“ А даље, на стр. 79. „Апсолутну надлежност свих првостепених судова, изузимајући ону Трговачког суда у Београду, одређују §. 27. грађ. суд. пост. и §. 8. устројства првостеп. судова.“

Према свему овоме јасно је и по закону и по теорији, да је III. одељење Касационог Суда примедбама својим напред наведеним прошивно баш §. 49. грађ. суд. пост., на који се позивају те примедбе, принудило првостепени лознички суд, да као апсолутно ненадлежан горњи спор расправи, јер је по мишљењу већине и §. 98. грађ. пост. на основу кога одређују шта је главно шражење и по томе предмет горњега спора, својина земље; њена вредност не прелази 100 дин. и по томе је првостепени суд апсолутно ненадлежан за његову расправу.

Кад се сви наведени примери оцене и сведе све што је напред речено, излази: да је §. 333. грађ суд. пост., поред одредбе у §. 303. истог закона, изгубио свој правни разлог постојања. Факт је који не треба доказивати, да „више очију више виде“, а факт је и то: да Касациони Суд, будући један за целу државу, има тако много предмета на решавању, да свакоме не може поклонити довољно пажње. С тога се прибегава пракси: да поједине судије у одељењу реферишу о датом предмету и

онако како судија-референт ствар разложи, тако буде и решена. Овај опет, будући човек, подложен је погрешци, па или ствар добро не схвати, или у читању акта учини омашку, и ствар у седници Одељења Касационог Суда, буде погрешно схваћен, — те отуда и онаква решења одељења, као што је предње, које се очито коси са законом.

Где је дакле правни разлог за забрану нижем суду да овакву погрешку одељења у виду против-разлога изнесе Општој седници Касационог Суда, да се та погрешка исправи? Нема таквог разлога, нити га може бити, и по томе наређење §. 333. грађ. суд. пост., — аномалија је у закону.

Зато ћу се задовољним осећати, ако са ово неколико редића покренем позваније од мене, да се за ову ствар заинтересују, те да се ова непотпуност и неправилност у закону поправи, јер је по моме скромном мишљењу §. 333. грађ. суд. пост. уз онакав §. 303. истог закона одавно постао — правни анахронизам.

Априла 1899. год.
у Лозници.

Сп. И. Поповић.
судија.

ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ПРАВА

од
ПАСКВАЛА ДЕЛ ЂУДИЧЕ

(Наставак)

§. 44.

Начин стицања

И ако је извор сопствености један исти, у личности, опет за то начини, на који се она стиче одређени су законом.

Начини стицања су двојаки : *исконски* и *изведени*, према томе, да ли је радња стечника извршена уз суделовање другог лица или не. У првом случају имамо независно стицање, док код другог стицање зависи од воље претходног сопственика, који предаје сопственост ономе који је стиче. Овом другом начину придружује се онај, где се својина стиче законском одредбом, у место посредовања другог лица.

Исконски су начини:

а) *Заузеће, засвој* ствари које немају сопственика (*res nullius*). Ово је најпримитивнији и најпростији начин, где је довољно, да се ствар држи као својина, узимање њено у државину. У староме је друштву заузеће, засвој имао широку примену; у наше време, услед промењених друштвених прилика, сведен је у границе, које су шире, као нпр. у српском праву или уже, као нпр. у италијанском праву, према мањем или већем савршенству њиховом. Италијански грађански законик (Чл. 711) наводи као ствари које се могу заузети: животиње које су предмет лова и риболова, напуштено благо и покретности. О непокретности се ништа не помиње, јер је у данашњим приликама врло редак случај у приватном праву, да се непокретност може заузети, али му могућност није искључена. Српски грађ. зак., на против, у оне ствари које могу бити предмет заузећа и које су, поред још неких, оне исте које су и по итал. грађ. законик, изрично увршћује и непокретности и то на првом месту (§. 229.), одступајући у томе од аустр. грађ. зак. (§. 387), који зна запусту али не за незаузету непокретност.

б) *Прираштај или припадак*. Као што једна ствар, која је физички спојена са другом, чини с њом једну целину, губећи своју индивидуалност; тако се и правно својина главне ствари простира и на споредну ствар, која с њом гради целину или је с њом спојена. На овоме се принципу оснива прираштај; *accessio cedit principali*. Он се може јављати по природи или људским делом и може се односити на непокретности и на покретности.

Прираштај непокретности појављује се нарочито код *засађивања или грађења* на туђем земљишту, или на сопственом земљишту са туђом грађом (материјалом); код *наноса* т.ј. постепеног и неприметног повећавања које врши текућа вода на земљиштима дуж обала; код *одроњавања* т.ј. тренутног откидања знатног и приметног дела земљишта; код *грађења осирва* и *спајања* земље, који се производе у коритима непловних река и потока; код *напуштених речних кориша*.

Прираштај покретности је могућ у врло многим случајима, који се, међутим, сведе на разне облике спајања више нераздвојних ствари или *смеше* више чврстих или течних материја, које се не могу одвојити.

Појам прираштаја примењује се у ширем смислу и на плодове или органске производе земље и животиња, ма да се они после одвајања не могу више сматрати као саставни делови земље или животиња. Може се, међутим, догодити да неки

пут право на плодове припадне другоме лицу, а не сопственику ствари, која их је произвела, као што би био случај код плодоживаоца или код савесног држаоца.

в) *Спецификација, прерада*. Кад се радом туђа ствар преобрати, да постане *nova species*, или кад се из разних туђих материја направи једна једина нова ствар, онда се појављује сумња: ко има право сопствености над новом ствари, да ли онај, који је исту израдио, или онај, чија је материја (или који од оних чије су разне материје)? Решење је различито према разним случајима. У опште законодавац италијански, а тако исто и српски, §§. 269—276. грађ. зак., према аустријском §§. 414, 415, грађ. зак., веран традицијама римског права, и ако са различитим критеријумом, даје претежност сопственику материје; али ако вредност творевине превазилази много вредност материје, онда уступа ствар прерађивачу. Но у свакоме случају сопственик материје или прерађивач, који би морао да изгуби нову ствар, имаће право на накнаду вредности материје или рада, а први некад и на накнаду штете.

Спецификација, прерада, се у модерном праву сматра као врета прираштаја, и она му је заиста и сродна, али се ипак од ње разликује у два погледа: 1-о, што код прираштаја увек постоји однос главне ствари ка споредној, кога односа може и не бити код спецификације прераде; 2-о, код прираштаја се претпоставља постојање својине, која се од главне ствари простире на споредну, док код праве спецификације, прераде, прерађивач постаје сопственик само на основу рада.

г) *Одржај, одржајна застарелост (usucapio)* је задобијање права својине продуженом државином. Трајање рока за одржај зависи од каквоће државине, (дали је савесна или несавесна) и од каквоће ствари (дали је покретна или непокретна).

Установа одржаја, одржајне застарелости оправдана је претпоставком, да ствар коју сопственик остави другоме у слободну државину, без прекида, за дуже време, да је ту ствар сопственик напустио; у томе случају одговара смеру добара, да ствар остане сопственост онога, чијем је раду, активности дуго служила. Осим тога, застарелост у друштвеном интересу одржава будну пажњу сопственика, и доприноси безбедности и стварности својине.¹⁾

Социјалну корист од застарелости јасно је обележио *Gajus* (Dig. XLI, 3, 1): *Bono publico usucapio introducta est, ne scilicet quarundam rerum diu et fere semper incerta do-*

¹⁾ Испор. Chironi, цит. дело I §. 130—138.

minia essent, cum sufficeret dominis ad inquirendas res suas statuti temporis spatium.

Справом је примећено, да је застарелост истина исконски начин стицања, али начин *sui generis*, т. ј. није апсолутно независан. Она поправља недостатак у правном основу својине или га просто попуњава за држаоца. У првome случају имамо *обичну* застарелост, у другоме *ванредну* (Bruns цит. дело § 36. стр. 481.).

По италијанском праву застарелост какве непокретности или непокретног стварног права, кад има законског основа и савесности, наступа после 10-огодишње државине, иначе после 30 година. И по српском праву то је случај само „кад је државина с тацијом и у баштинске јавне књиге уведена“, иначе и једна и друга наступа тек после 24 године (§. 929. грађ. зак.; аустр. грађ. зак. говори о томе у §§. 1466—1470).

§ 45.

Деривативни, изведени начини, који обухватају све облике преласка својине од једне особе другој, могу се свести на два: *присшанак* и *наследство*.

а) *Присшанак* садржи двојаки израз воље: вољу за преносиоца, за пренос својине ствари и вољу примаоца да је прими. Пристанак је главни елемент свију радња између живих преносилаца својине, и довољан је сам по себи за њено стицање, али закону пада у дужност, да утврди форме за његову вредност, као и друге формалности у интересу странака и трећих лица.

б) *Наслеђе* по тестаменту је пренос својине услед смрти и оснива се такође на вољи располагаоца (тестатора) и примаоца (наследника). Друкче је са наследством *ab intestato*, по закону, где недостајућу вољу онога који наслеђује, замењује закон. Но, како је код овог наслеђа као и код наслеђа по тестаменту, увек реч о преласку права од личности умрлога на личност наследника, а овај последњи признаје у сопственој вољи вољу првога, то можемо с правом да га увретимо у деривативне начине.

Код Римљана је било начело, да се правно господарство над стварима задобијало не простим уговором, већ фактичним, стварним господарством. Отуда је и потреба *предаје, традиције (traditio)*, што је значило управо пренос својине и у којој се остваривала уговорна воља странака, за све радње преноса покретне или непокретне својине. *Traditionibus et usucapionibus dominia rerum, non nudis pactis transferuntur* (Cod. II, 3, 20). Али ово начело није ушло у француски законик, а према њему ни у италијански: по њима се својина преноси обичним пристанком.

Само у неколико, као нека врста традиције, може се сматрати у италијанском праву, *расвојење преноса непокретне својине*, (*шранскрипција*) у јавним књигама с обзиром на трећа лица. Српски грађ. зак., по примеру аустр. грађ. зак., задржава још гледиште римског права (§. 285. срп. грађ. зак.; §§. 423—425 аустр. грађ. зак.).

Противно мњењу Сомовом (Sohn Inst. §. 50), *адјудикацију, досуду* у споровима деобе не треба уврстити у деривативне начине стицања. Допустимо чак да она има не само изјашњујућу, декларативну, већ у неколико и приписујућу, атрибутивну моћ, ипак из тога не излази, да право својине оних који се деле, потиче из судске адјудикације. Напротив, право свакога од њих је постојало и, раније, и адјудикација, досуда у ствари само му мења облик и границе: од опште својине над целокуином ствари, постаје искључна својина над појединим деловима.

§ 46.

Заштита својине.

Својину штите две тужбе, акције: *ревиндикација, повраћајна тужба* (*reivindicatio*) и *одречна, ошказна тужба*.

Рејивиндикативна тужба припада сопственику, који би изгубио државину ствари и управљена је противу њезина држаоца у смеру, да је опет поврати. Држалац, ако не би могао, по изузетку, да стекне на њ право својине, дужан је да је врати са прираштајем и плодовима, изузимајући, међутим, накнаду изда-така за учињене поправке и око плодова, према томе, да ли је савесан или несавесан држалац (ит. грађ. законик 439).

Негаторна, одречна је тужба дата сопственику, држаоцу, против онога који би хтео да врши какво право над његовом ствари. Обим ове акције мањи је од обима прве, јер се овде тиче само уклањања напада на неповредност имања. Нападач мора престати са узнемиравањем и поправити штету.

Обе су ове акције *реалне, стварне* и дејствују против свакога који се налази у наведеним условима.

Одбрана приватне својине не може ићи тако далеко да противстаје јавном интересу. За тај случај је предвиђена *експропријација, расвојење за јавну опште потребу*, коју санкционише Итал. устав чл. 29. и грађ. чл. законик 438, а уређује је закон од 25 јуна 1865. Српски закон признаје начелно експропријацију, расвојење у чл. 25. и 30. устава од 1869. и §. 20 грађ. зак. Законски услови за примену експропријације, расвојења, утврђени су у опште законом о експропријацији од 15. марта 1866. а посебице у појединим доцнијим законима. Сопственик, који је

УН И В Е Р З И Т Е Т С К А Б И Б Л И О Т Е К А

принуђен да уступи за општу потребу своје имање или један део његов, увек има право на накнаду, која одговара правој вредности експроприсане ствари; тако се експропријација своди на принудну продају.

§. 47.

Државина.

Ако је својина правна власт над ствари, фактична је власт у државини. То показује, каква је разлика између ова два појма. У опште, државина има да оствари својину, пошто би право сопствености без имања било празно право без примене. Но у области приватних односа може се десити, да се својина појави одвојена од државине; ово се догађа кад год лице, које држи у својој власти ствар, није оно лице које на то има право. Са ових разлога, поникла је теорија о државини, као засебној установи, различна од својине.

Правну државину, у техничком смислу (*civilis possessio*) чине два момента: стварна власт господарства над ствари, и воља, да ствар држимо као своју. Прво изражава физички однос, а друго душевни однос, у колико се тиче извесне врете воље у погледу факта државине. Без такве воље, држање ствари под својом влашћу, било би државина у природном смислу (*naturalis possessio*) или још боље, просто придржај¹⁾ (*detentio*). Отуда излази да онај који држи неку ствар у туђе име, није држалац за се већ само заступник држаоца, т.ј. онога у чије име држи ствар; као што, с друге стране, није потребно, да држалац, да би остао у томе својству, мора сам, непосредно, да врши своју власт над ствари, већ може и други да је врши за њега и у његово име. Државина према својини прост је факт (*res facti*); али посматрана за себе, она је факт, у коме се изражава воља и слобода држаоца, факт способан за правна дејства и достојан заштите.²⁾

Ulpianus Dig. XLIII, 17, 1. §. 2. вели: Separata esse debet possessio a proprietate: fieri etenim potest, ut alter possessor sit, dominus non sit, alter dominus quidem sit, possessore vero non sit: fieri potest ut et possessor idem et dominus sit. Римљани су јасно одвајали и изразили два главна елемента државине. Изрази: *corpus, corporalis possessio, corpore rem attingere, corpore in fundo esse* ит.д. означају први елемент; а изрази: *animus, animus sibi habendi* или *possidendi, animus domini* или *dominantis, ψυχή δεσπόζοντος*, други.

1) О значењу *naturalis* и *civilis possessio* у римским изворима, гледај нарочито Windscheid цит. дел. §. 148; т. 12.

2) Испор. Molitor. La possession, la revendication, la publicienne en droit romain (2 изд.) Paris, 1868, страна 15. и даље:

§. 48.

Како државина престава један фактички однос, који може бити саобразан или противан праву, дужност је закона, да одржи и брани тај положај, док не буде доказана његова противност праву. Из тога излази, да заштита државине није ни апсолутна ни трајна, већ само релативна и привремена: релативна зато, што вреди пред самовољним поступцима, али не и пред доказима права; привремена зато, што траје само док се такав доказ не изнесе.

Разлог за заштиту државине, не у погледу на принципе једног или другог посебног законодавства, већ у погледу на филозофске принципе права, лежи у поштовању слободне воље, која се испољава у стварној власти над ствари. Онај који доиста држи неку ствар са вољом, да јој је господар, има право, да сачува државину, и мора уступити само пред оним, који би доказао законим средствима, да на исту ствар има јаче право. Али, ако би се самовољним поступком, ма коме, допустило, да ствар одузме испод власти, коју држалац над њоме врши или да му смета у том вршењу, онда би престала заштита личности; јер самовољни поступци који вређају државину, и ако за себе не чине кривицу, ипак се свде на повреду личности.

Повреда може бити *делимична*, т. ј. обично сметаће или досађиваће, услед којег би држалац био ометен у мирном пројужавању државине, или *поштина*, ако би му сасвим државина била одузета. У једноме и у другоме случају помажу државинске акције, тужбе, како ради одржања, тако и ради повратка државине, према томе, да ли се тиче просте сметње или одузећа.

Ма да се држалац може бранити и према самом сопственику, ипак не треба ни мислити, да заштита државине може бити на штету заштите коју смо дужни указати сопствености. Шта више, добро схваћени интерес својине, подмирује се баш са заштитом државине. Ова ће нам ствар бити јасна, кад узмемо на ум, да држалац може сједињавати у себи и својство сопственика, као што је у већини случајева; и онда, он може одмах бранити своју државину лакшим средствима, које има као држалац у место тежим средствима, које има као сопственик.

У Риму су се акције, тужбе за заштиту државине, које је увело преторско право, звале *Interdicta* и биле су двојаке: (*Uti possidetis, Utrubi*) и *recuperandae possessionis*, (*Unde vi, Quod precario*), Римским интердиктима одговарају државинске акције, државинске тужбе данашњег права.

Данас је теорија државине спорна, нарочито с погледом на начело њене заштите. После класичног дела Савињијевог (Savigny, Das Recht des Besitzes 1803, 7-о издање са допунама Rudorff-a 1865) који сматра државину као прост факт, и налази основ њене заштите у забрани насиља, многи су се јавили, да поново расправе то питање, одступајући више или мање од тог његовог принципа. Највише одступа од тог принципа теорија Jehring-ова (Beiträge zur Lehre vom Besitze 2-о издање 1869.), која сматра државину као извесно стање својине, а њезину заштиту као олакшицу доказа својине. Погрешка ове теорије, као и свију тако званих *релативних* теорија, у томе је, што основ заштите државине приписују факту, који нема везе са државином. То исто вреди и за принцип, који у државини гледа наглашај, претпоставку својине, традиционалан принцип италијанске школе, који заступа *Buonamici* (Sul fundamento della protez. giurid. del possesso у Archivio giuridico, IX стр. 400—426. Тако и Crescenzo, Sistema, § 149). Сједне стране, с тога, што се оваки наглашај, овака претпоставка ослања на разлозима, који немају везу са правном установом о којој је реч; а с друге стране, с тога, што се независно од тога, појам наглашаја, претпоставке не може применити на заштиту државине. Најширег погледа а у исто време и најправилнија је теорија *Брунсова* (Bruns, Die Besitzklagen, Weimar 1874.), који одступа и од принципа Savigny-овог и Jhering-овог, доказује, да је заштита државине основана на мишљењу, да човек већ на основу самог факта, да има слободу личности, има право и да господари над стварима, и да му његова воља господарења (*animus domini*), кад узимањем ствари у државину дође до стварног господарства, даје, сама по себи, апсолутно право над стварима, за које је доказано, да су без сопственика, а кад то није случај, она му даје релативно право, које уступа само доказу својине или другог каквог права, али дотле његова власт не може бити ни поремећена ни одузета, противу његове воље, јер *hoc ipso quod possessor est, plus juris habet, quam ille qui non possidet* (стр. 292).

Осим цитираних дела испореди: Bruns, Das Recht des Besitzes im Mittelalter u. in der Gegenwart, Tübingen, 1848. — Randa, Der Besitz (3. изд.) 1876. — Ihering, Der Besitzwille, Jena 1889. — Fil. Milone, Il possesso delle cose e dei diritti, Napoli 1875. Гледај и опширну рецензију G. Padelletti-a о цит. делу Брунсовом, Die Besitzklagen, Arch. giurid. XV. 1875. стр. 3—56.

§ 49.

Врсте државине.

Италијанско право разликује три врсте државине: *просшту* (правну, на супрот природној), *законшту* државину и *савесну*

државину. Прва је она, код које су се стекли само они услови, који је чине државином. Друга тражи: *шрајности* (са стране држаоца), *неузнемирености* (од стране трећих), *леп начин* (у противности према насиљу), *јавности* (у противности према тајности), *несумњивости* (склад између факта и намере) и *намеру да ствар држи као своју*. Трећа претпоставља постојање основа за стицање сопствености, чији су правни недостатци непознати држаоцу, иначе је *несавесна* (*possesio mala fide*). Савесна је државина виши ступањ законите државине, чије особине иначе има све. Према тој разлици италијанско право прави разлику и у погледу заштите и у погледу правних срестава њених. За заштиту даје две тужбе, једногодишње: *шужбу ради одржања државине*, отклањањем узнемиравања коју даје законитом држаоцу (а савесном и после године), и *шужбу за повраћај државине*, сваком држаоцу, који је изгубио државину недозвољеним начином, а сам није дошао до ње тим истим начином. У погледу дејства има места одржајној застарелости код законите државине (у дужем року) и савесне (у краћем, за извесне случајеве). На послетку, код ове последње, докле траје уверење о важности правног основа, природни и грађански плодови припадају држаоцу, а обвезан је да врати само оне плодове које је сабрао после подигнутог спора о повраћају државине, као тренутка када је престала његова савесност. Несавесан држалац, на против, у сваком случају одговара за све плодове. На послетку, како савесан тако и несавесан може тражити накнаду трошкова учињених око ствари, са извесним разликама. И српски законодавац, по аустријском, зна за ову исту деобу државине, са, у главном, петим правним последицама: §.§. 198, 200, 203. грађ. зак.; §.§. 309, 316, 326. аустр. грађ. зак.

(Наставиће се)

ИЗ СУДНИЦЕ

XIX.

Правозаступник, који у акту своје суду упућеном, употреби вређајуће изразе, одговоран је дисциплинарно по зак. о правозаступницима, а не по §. 104. казн. зак.

(Одлука оште седнице Касац. Суда).

Државни тужилац лесковачког првост. суда, тужбом својом под № 5165 оптужио је суду Н. Н. адвоката, што је као пуномоћник у незадовољству своје изјављеном на пресуду лес-

ков. суда, нанео увреду суду десковачком, овим изразима... да суд гази садржину, а форму изувија на начин незаконски..... суд у место да изналази истину, изокреће форму, и тумачи по свом благоразумију.... што се тиче разлога судских, они су ништавни и изокретани без логике..... суд њихове изказе неверно представља.... суд и опет изокреће смисао последње воље тастаторове... ово је рогати силогизам.....“

Дело ово квалификовано је из §. 104. казн. зак. и према томе тражена је и казна над оптуженим.

Пресудом својом под бр. 6419 суд је осудио оптуженог адвоката на три дана затвора, коју пресуду и Апелаци. Суд својом пресудом под № 1572 у свему одобри.

По жалби оптуженога Касациони Суд примедбама свог III. одељења од 13. Новембра 1897. № 7837, поништио је пресуду са ових разлога:

„Првостепени, а по њему и Апелациони Суд погрешили су, што су се као ненадлежни упустили у суђење ове кривице, јер инкримисани изрази, употребљени у незадовољству адвоката г. Н. по намери и начину излагања мисли, не представљају увреду предвиђену одредбом §. 213. казн. зак. у вези с §. 104. казн. зак., но су само у облику одбране права употребљене оштрије речи, којима се критикује рад суда начином безобзирне оцене и неодмереног понашања, и за то ово дело, као дисциплинарска кривица правозаступника, подлежи оцени и решењу председника првостепеног суда, као администратора, према II. одељку §. 27. у вези са §. 53. закона о правозаступницима.“

Апелациони Суд није усвојио ове примедбе Касац. Суда, већ је под 19. Новемб. 1897. № 3645, дао ове противразлоге:

„Казати о раду једнога суда: „гази садржину и форму — изувија — даље, место да изналази истину — изокреће форму — исказе неверно представља — изокреће смисао последње воље тастаторове — ово је рогати силогизам“, — нису само у одбрани права употребљене оштрије речи, којима се критикује рад суда начином безобзирне оцене и неодмереног понашања, као што је III. одељ. Касационог Суда у напоменутих примедбама својим изволело своју оцену о овим изразима и реченицама дати, јер кад се у њима потражи прави и истинити значај њихов, не може бити, а да се не нађе, како је оптужени правозаступник хтео неистинитим и изопаченим представљањем рада судског, овај да омаловажи и изложи подсмеху и презирању.

„Оваква радња оптуженог не може се обележити само као дисциплинарски правозаступничка, као што је нашло III. одељ. Касац. Суда, већ је ова радња кажњива по §. 104. казн. закона.“

Касациони Суд одлуком своје опште седнице од 4. XII. 97. № 8356, нашао је: да не стоје противразлози Апелац. Суда, а да су примедбе његовог III. одељења на закону основане.

Апелациони Суд усвојио је ове примедбе опште седнице Касац. Суда, као обавезне по § 279. крив. суд. пост., па је донео решење: „Да се оптужени адвокат г. Н. пусти испод суђења, а кад ово решење постане извршно, да се акта овога дела даду председнику првост. суда, ради изрицања дисциплинарне казне.“

Ово је решење постало извршно.

Саопштио,
М. Ст. Драгутиновић
писар суде.

XX.

Кауција коју тужилачка страна положи према §. 400. грађ. судс. пост. приликом тражења обуставе, не досуђује се туженој страни, ако тужилачка страна спор изгуби (као што је случај код забране и прибелешке), већ то, што је тужилац спор изгубио, служи само као правни основ, по коме тужени може тражити накнаду за доказану штету и срамоту из положене кауције.

(Одлука опште седнице Касац. Суда).

Тужилачка страна правдајући обуставу одобрену ранијим судским решењем на примање Д. Д., тужила је суду Д. Д. због дуга.

По овоме је суд пресудом својом од 6. новембра 1897., а из разлога у њој изнетих, одбио тужилачку страну од тражења као недоказаног, осудио је на плаћање таксе и трошкова и пресудио, да се кауција, коју је тужилачка страна положила при тражењу обуставе, изда Д. Д., кад пресуда постане извршна, а по наплати депозитне таксе.

Апелац. Суд. пошто је усвојио примедбе Касац. Суда, пресудом својом од 3. марта 1898. № 822, одобрио је пресуду првостепеног суда.

По жалби пуномоћника тужилачке стране, Касац. Суд примедбама свога II. одељења од 10. априла 1898. Бр. 3058, поништио је горњу пресуду Апелац. Суда, поред других, и са ових разлога:

„Апелациони Суд је погрешно разумео §. 389. грађ. пост., кад је туженој страни досудио кауцију положену од стране тужилачке при тражењу обуставе, јер овај законски пропис, сем што се строго односи само на одношаје при забранама и при-

белешкама, а не и при обуставама, као што је овде случај, — као одредба формалног закона не даје туженој страни безусловно право на кауцију на случај, да тужилац изгуби парницу, већ се у истом пропису излаже *правни основ*, по коме тужени може из кауције тражити накнаду за доказану штету и срамоту, која се опет налази према прописима грађ. законика изложеним у гл. XXX. о накнади штете“.

Апелациони Суд није усвојио ове примедбе Касац. Суда, већ је под 16. априла исте год. № 1506 дао ове противразлоге:

„Апелациони Суд сматра да је добро разумео смисао §. 389. грађ. пост. Ова законска одредба, при свем том што јој је место у законнику о поступку судском у грађ. парницама, опет није одредба *чисто формалног карактера*.

„Као што је познато, циљ је грађанске јуриспруденције тај, да осигура како одређеност приватно-правних односа, тако и задовољење приватно-правних тражења, другим речима, да одржи подударност *фактичког* и правног стања. Тај циљ држава, односно законодавац, као чувар *правног поретка*, тежи да постигне поменутиим законом као једним од два начина (други је начин ванпарнични поступак или правила за неспорна дела), који су му за то на расположењу. У том циљу, а као санкција дотичних прописа поменутог законика §§. 421. и 422., који се тичу овога предмета — обуставе — о којој је овде реч и који иду на то, да се одржи подударност између фактичног и правног стања, приликом тражења обуставе, и узаконена је одредба §. 389. *грађ. пост.* По томе ова одредба, с тога што прописује последице за онога који не докаже узроке из §. 422. грађ. пост., којима се утврђује опасност за потраживање, и јесте природе *материјалног*, а не формалног закона, по коме постизава казна таквог тражиоца губитком положене кауције у име штете и срамоте, као год што уговорна казна (*causa poenalis*) постизава онога уговорача, који закључени уговоре не испуни.

„Дакле и овде, као и код уговорне казне, не истражује се стварна штета, јер се она увек подразумева, претпоставља за противну страну, и то овде код обуставе у количини, коју представља или износи положена кауција по §. 400. грађ. пост., а у случају уговорне казне за неиспуњење уговора у *казненој суми*, коју представља у напред одређена количина накнаде штете *услед неиспуњења уговора*.

„С тога одредба §. 389. грађ. пост. и прописује, да тужитељ у случају о коме је овде реч, *губи* новчано јемство, које

се одмах даје обвезнику, односно противној страни, у накнаду за штету и срамоту, и с тога даље прописује и то, да обвезник већу накнаду од новчаног јемства може само нарочитом парницом тражити.

„Као што се из наведенога види, у овој одредби не излаже се правни основ по коме тужени може из кауције тражити накнаду доказане штете и срамоте, која се изналази по прописима главе XXX. грађ. зак. о накнади *штете*, како то одељење Касац. Суда узима, него према напред наведеном ова одредба, која се тиче *правног порешка*, садржи не само *правни основ* за тражење накнаде у величини положеног јемства по §. 400. грађ. пост., већ уједно и пропис природе *материјалног* закона, по коме се даје задовољење за такво приватно-правно тражење.

„Да се одредба §. 389. грађ. пост. односи и на случај тражења обуставе, а не само при тражењу забране и прибељшке, то је ван сумње према изразу §. 420. грађ. пост., у коме се као допуњујућем пропису §. 376. истог зак. каже: да у средства за обезбеђење спада и *обустава!*“

Општа седница Касац. Суда од 28. априла 1898., № 3702, одбацила је ове противразлоге, а одржала у снази примедбе свога II. одељења.

Саопштио,
Мих. М. Радивојевић
судски писар.

НЕПОТПУНОСТ У ЗАКОНУ О ТАКСАМА

Поред изнетог случаја у Браничу 4. од 1899. стр. 183 објашњеном расписом Господина Министра Правде од 22. марта 1899. Бр. 4411 (Бранич 7. 1899. стр. 335),¹⁾ закон о таксама није предвидео овај случај :

Кад се ко позива у заштити, коју таксу треба наплатити?

Неки судови наплаћују таксу предвиђену ТБр. 221 таксене тарифе у закону о таксама, неки не наплаћују таксу, а неки наплаћују таксу предвиђену ТБр. 171 под г. таксене тарифе у закону о таксама.

Мислим, да је једино правилна примена на овај случај ТБр. 221. таксене тарифе у закону о таксама, јер између умешача и заштитника разлика је у томе, што први води засебну

¹⁾ У њему погрешно је штампано : „за случај под а) треба наплативати таксу из ТБр. 175.“ а треба „из ТБр. 176.“

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

парницу и у властитом интересу за отклањање штете или одбрану својине, а заштитник пристаје уз једну — заштићујућу — страну, бранећи интересе те стране, труди се, да отклони штетне последице са се. Осим тога суд решава о томе, да ли има места или не мешају, а о умесности заштите суд нема права да решава, јер је лично право, хоће ли се ко примити заштите или не.

На надлежнима је да и у овоме донуне закон о таксама, а ја изнесох своје мишљење.

Гуприја, Априла 1899.

Мил. Ј. Милосављевић
судија

УДРУЖЕЊЕ ЈАВНИХ ПРАВОЗАСТУПНИКА

PRO DOMO

Од неког времена почеле су полициске власти у унутрашњости да осуђују на затвор јавне правозаступнике за истушна дела, одбијајући њихове молбе, да се затвор замени новцем.

Колеге, којима се то догодило, нису се обраћали удружењу за помоћ у тој ствари, а само удружење одвећ је касно дознавало за поједине случајеве, те да би могло са успехом интервенисати.

Но кад је исти овакав поступак примењен од стране Управе вар. Београда и према једном оvd. другу, која је на основу §. 359. тач. 3. крив. зак. казнила г. Љубу Живковића, адвоката са 30 дана затвора и одбила му понуђену новчану замену, Удружење је узело ово као атак на цео правозаступнички ред и сматрало је за дужност, да ову ствар надлежним путем санира.

Председништво Удружења сазвало је за 2. април конференцију београдских адвоката у којој је учествовало 36 колега и који су једнодушно решили, да се поднесе г. Министру Правде представка, у којој ће се изложити неправилан поступак полициских власти и тражити, да узме правозаступнички ред у своју заштиту, — а за специјалан случај, који се тиче г. Љ. Живковића, да се Господ. Министар Унутрашњих дела умоли, да упути Управу вар. Београда да и према адвокатима у сваком случају замењује казну затвора новчаном казном.

Конференција изабрала је тројицу колега (г.г. Ник. Николића, Др Милов. Миловановића и П. Маринковића) да израде представку и депутацију (у коју су ушли г.г. Мил. Ст. Марковић Ник. Николић, Милан Миловановић, К. Шпартал, Драг.

Стаменковић и Мих. Живадиновић), која ће представку Г. Министра Правде предати и г. Министру Унутрашњих Дела ствар разложити.

Писмена представка гласи:

Господину Министру Правде.

Један немιο и неправилан случај примене законских прописа, који је у толико немилији јер је у поврату, те у данашњим данима прети да постане стална практика код полицијеских власти, изазива адвокатски ред у Београду да учини овај корак код Вас Господине Министре, као главе адвокатског реда у Краљевини, као чувара Државног Печата Краљевства Српског, као депозитара устава, закона и законских наредба, а тако исто и као представника законске речи у Краљевој Влади.

Ви ћете нам, Господине Министре, одати ту правду да смо ми, адвокати у Београду, до данас један ред људи који смо се најмање обраћали влади за какву помоћ, који смо јој најмање досађивали нашим претензијама и захтевима, па чак који смо најређе ма што радили корпоративно и солидарно. Ако овог пута изилазимо из те наше уобичајене резерве, вероваћете нам, да нас је на то нагонила не једна неправда само, него и једна права опасност која је наступила како по углед, достојанство и сигурност јавног правозаступништва, тако и по једно законско наређење, чије се погрешно али и арбитрарно тумачење све више одомађава код оних органа државне власти, који су најмање позвани да законске наредбе тумаче или да им смисао мимо текста одређују. Од неког времена почела се примењивати на адвокате једна врста казне друкчије но што то Полицијска Уредба од 18. маја 1850. год. прописује, на основу које се те казне и изричу.

Полицијеске власти кажњавају адвокате затвором, па им чак не допуштају замену новцем без икаквог обзира на §. 26. исте Уредбе. На прве случајеве ми нисмо хтели подићи свој глас, држећи да је то био прост случај или несрећно неразумевање појединих органа, удаљених од својих старешина, па да је због тога и контрола па и ректификација изостала. Али кад су случајеви учестали, нарочи то кад се обрати пажња на лица над којима се казна изриче, и примети се, да су све исте категорије, нама се намеће мисао, да је та примена не погрешно него арбитрарно тумачење, и да их не омогућава одсутност контроле, него рачунање на потпору претпостављених виших власти.

Зато смо се ми и после зрелог размисљања и свестраног саветовања у својој конференцији од 2. априла у дому „адво-

катског удружења“ решили да Вама, као глави адвокатског реда, управимо ову претставку.

Непосредни повод тому је дала осуда изречена над нашим колегом г. Љуб. Живковићем. адв. олд.

Г. Живковић је кажњен решењем кв. савамалског на тридесет дана затвора због дела из тач. 3. §. 359. казн. закона. Г. Живковић је тражио да му се казна затвора замени плаћањем у новцу, али је од тога одбијен.

Ми нећемо да улазимо у оцену изречене казне: да ли је праведна? да није за први пут престрога? и т. д. као ни у истраживање мотива, који су овог пута за сваког јасни.

О чему ми налазимо да је наша дужност да кажемо своју реч, то је само начело овакве казне, то је страховање да се оваквим тумачењем закона не створи један преседан неопходна јемства за правилно вршење адвокатског позива. Адвокат се не може осудити по полиц. Уредби на затвор, но само новчано и тек ако не би могао платити, претвориће му се то у затвор. §. 26. Полиц. Уредбе од 18. маја 1850. год. овако гласи:

„Свештеник, званичник и чиновник у служби и пензији, као и учитељ, који сви такође као и остали житељи за полицијске кривице поступку полицијских власти подлеже, не могу се ни од ових на телесну казну осудити него само новчану, и тек кад им се ова због убојства не би могла наложити; на затвор.....

„Тако исто не могу се на затвор казнити ни она остала лица грађанског реда, која су особитим одлицијама чести и карактера обдарена.“

Из овог параграфа види се јасно двоје:

1) Да је и наша полиц. Уредба од 1850. год. усвојила онај принцип поделе казне на две категорије: *телесну*, у коју спада бој и затвор, и *новчану*.

Ми немамо потребе доказивати икаквим теоријама из кривичног права ту поделу, кад је њу усвојио и наш казнени законик. У целом законнику кад год се специфисе никад се не употребљује реч телесна казна само за бој и затвор, и само као антитеза изразу „новчана казна“ употребљује се реч телесна казна (в. §. 317).

Сем тога, ово је гледиште до сад санкционисано многобројним случајевима — наравно где нису ушетени други мотиви — у самој пракси, у којој се никад не примењује затвор над чиновницима. У осталом има још један, и то је најјачи доказ који наше гледиште потврђује, а тај је, што ако би се израз „телесна казна“ односила само на бој, онда би према допуни од 11. децембра 1873. овај § 26. био са свим укинут, јер би

био беспредметан. Међу тим ми врло добро знамо да се он, тако рећи, свакодневно примењује.

2) Што се из овог §. 26. јасно види то је, да наш адвокатски ред улази у оне означене у том §-у категорије људи, над којима се *само новчана* казна може изрећи. Што нарочито уз чиновнике и свештенике није изриком стављена реч и адвокати, то је с тога, што је ова уредба писана још 18. маја 1850. год., а адвокати су признати као ред тек законом од 6. марта 1862. (зб. 40. стр. 41.)

Не може бити сумње да је дух закона тај, да у ову категорију људи, међу свештенике, чиновнике у пензији и званичнике долазе и адвокати. Адвокати се у целом свету сматрају као „profession libre“, дакле, као један отмен ред људи, па су као такви сматрани и у Србији, где су из тог разлога и највећом стопом порезе оптерећени. Међу адвокатима се налазе људи од највећег положаја, који су били: председници министарства, министри, држ. саветници, касационе и апелационе судије, проф. В. Школе и т. д. Они се по закону о судијама равнају са судијама и после извесних година даје им се ранг председника суда, члана Апелационог и Касационог Суда и т. д. И најзад да не тражимо ослонаца у другим законима него баш у самом овом §-у где се помињу и званичници, адвокати се постављају декретом министровим, као и поменути званичници, дакле, као службеници државни.

Но баш ако адвокати и не би могли ући у ову прву категорију лица, која се поименце ређају, они неоспорно морају се убрајати у она лица „која су особитим одлицијама чести и карактера обдарени“, о којима последња алинеја тог §-а говори. Јер ко би онда ушао у ову категорију људи, који су „особитим одлицијама обдарени“, ако не адвокати, кад се зна да ни у једном реду, сем чиновничком, не постоји толики број људи највишим државним одлицијама одликованим, колико у адвокатском.

А и сам закон за адвокате тражи да, човек који хоће да буде адвокат, мора „уживати поверење и поштовање својих суграђана“ (тач. 5. §. 4. зак. о правозаступницима).

Држимо да је из овога нашег разлагања постало и сувише јасно: да се казна изречена на основу Полиц. Уредбе над адвокатима изриче противно духу исте Уредбе, те да је према томе неправедна и незаконита.

Зато смо се ми и погренили Госп. Министре, да Вас преко наших изасланика умолимо, да се заложите за ову ствар и да Вашим меродавним утицајем учините, да код Краљевске Владе

преовлада правилно јединство примене овог параграфа, и да се према томе и поједини чланови Владе тога придржавају и у томе духу своје потчињене власти упућују.

Ми се обраћамо Вама с молбом, да узмете наш ред у заштиту, као што би узели и саме судове и судије, јер је то ваша дужност, а најзад ми сматрамо да је то и једна част.

Не сумњајући да ћете Ви ову нашу представку прихватити као ствар правничког реда у Србији и осигурати јој повољан исход и на тај начин спречити немиле последице, ми Вас молимо да примите уверење о нашем високом поштовању

Београд, 4. Априла 1899.

У име београдских адвоката

Подпредседник
Никола Т. Николић.

Председник удружења
Милан Ст. Марковић.

М. Миловановић
К. Д. Шааргаљ
Драг. Стаменковић.
Мих. Живадиновић.

Одређено изасланство предало је ту представку Г. Министру Правде и он је обећао, да ће са своје стране порадити код Г. Министра Унутрашњих Дела за правилну примену спорног наређења Полицијске Уредбе.

Сам Г. Министар Унутрашњих Дела, који је врло симпатично примио изасланство и потпуно одобрио колегијалну заузимљивост у оваквом случају, био је мишљења, да полицијске власти исправно поступају, да примена дотичне наредбе није погрешна. Ипак је обећао, кад акта дођу пред њега, да ће ствар извидити и постарати се, да задовољи, по могућству, жеље Удружења. —

Но жалба г. Живковића против решења Управе вар. Београда није успела и он је 24. априла позван да наступи казну затвора.

КЊИЖЕВНОСТ

Српско-Хрватска

Слободан Јовановић. О дводомном систему. Одштамп. из „Бранича“ Београд. Д. Димитријевић 1899.¹⁾

Марко Стојановић. Пред судом и законом. Тестаменат пок. Мијаила Ристића Калеје из Паланке. Расматрања — адвоката. Београд. Д. Димитријевић 1899.

1) Оцена изашла је у „Н. Ојлеку“ од 30. V. 1899.

Статистика Краљевине Србије. Statistique du Royaume de Serbie. Књига X. Tome X. Статистика грађанског суђења у Краљевини Србији за период од 1888. до 1893. године. *Statistique de la justice civile dans le Royaume de Serbie pendant la période de 1888. à 1893.* — Београд, Држ. Штампарија.

Живојин М. Периф. Границе Судске Власти поводом једне неправилне практике код нас с погледом на страно законодавство Од — ванр. проф. Вел. Школе. Прештампано из „Бранича“, Београд. Свет. Николић 1899.¹⁾

Тасин Дневник. Седма свеска. Београд. Држ. Штамп. 1899.

Зборник Закона и Уредаба у Краљевини Србији, издатих од 1. Јануара 1894. до краја 1895. г. Свеска 50. Београд. Државна Штампарија 1899.

В. Јоксиф. Начело Народности и његови успеси XIX. века на Балкану. Београд. Д. Милосављевић 1899.

Источно мишљење у XVIII. веку. Деоба Пољске и Кајнарциски уговор. Написао Сорел Албер. Прев. са фран. Прешт. из „Одјека.“ Београд. Парна радик. штамп. 1899.

Др. Алек. Љ. Мишировић. Данашње дипломатско и консуларно право Гл. Гершића. Приказао — — Отпгт. из „Бранича.“ Београд. Д. Димитријевић 1899.

„Полицијски Гласник“ стручни лист за све полицијске радње. Год. III. Уредник Н. Димитријевић. Излази сваке суботе Бр. 1—17. Јануар — Април 1899. стр. 136. Београд Државна Штампарија.

Obći austrijanski gradjanski Zakonik. Uredio Dr. Fr. Spevec. Riešitbe sabrao Adolf Rusnov. 8. XII. 534. Zagreb. L. Hartmann. 1899.

Milan Smrekar. Priručnik za političku upravnu službu u kralj. Hrvatskoj i Slavoniji. Napisao, sastavio i protumačio — — ods. savetnik kr. zem. vlade. Sv. 7—11. Zagreb. J. Granitz. 1899.

Mjesečni statistički izvještaj. Godina I. — Svezak 1. Sjećanj 1899. Priredjuje jih i izdaje kr. zemaljski statistički ured u Zagrebu 1899.

Mjesečnik pravničkoga društva u Zagrebu. Год. XXV. Бр. 1—4. Јануар — Април 1899. Уређује у име одбора правничког друштва Др. Јосиф Шиловић. Садржај: Др. Влад. Папаџава: О правничкој нарави права књижевног и умјетничког власништва. — Др. А. Бадај. Осигурање живота са гледишта социјално-политичкога, правословнога и законореккога. — И. Вагнер: О промјени нашег грађ. парбеног поступника. — Алекса С. Јовановић: Ставилац и теначија — старе државне службе. — П. Петај: Још неколико

¹⁾ Реферат изашао у „Юридич. Списание“ у свесци за март 1899. стр. 141—144. и у „Делу“ св. 10. Април стр. 152.

спорних питања из казн. поступника. — Иван Куглер: Безопоручно наследство у оставштини вишега свеќенства. — Др Ст. Посиловић: Картели. — Милан Ројц: Правнички разговор о којечем, па и о хистерији и сугестији пред судом. — Ф. Халади: Јесу ли по закону од 18. I. 1887. о стегах овршнога права изузета од оврхе дрва, дозначена по имовној обцини Крајшником у име правожитничке компетенције? — Др Хинковић: Одвејтништво у Францеској. — Правосуђе: Грађанско, казнено, мјенбено-трговачко. — Из управне праксе. — Рјешитбe кр. управнога судишта. — Сваштите — Књижевне обзнане. — Вјесник. Стр. 1—256. Загреб. Дион. тискара. 1899.

Бугарска

Юридическо Списание. Излази под редакцијата на Антонъ Кобленковъ. Јануар — Април. Софија 1899.

Юридически Прѣгледъ. Излази под редакцијата на Стефана С. Бобчевъ. Јануар — Април. Кн. I—IV. Пловдивъ. 1899.

Руководство за судбени присаши, съставено спорѣдъ програмата на Министерството на Правосудието отъ Н. Д. Ковачевъ. Софија, печатница „Свѣтлина“ 1899.

За несъстоятелността и банкрутството. Книга III. отъ учебника на Rivière-a, отъ Н. Д. Селвили Руссе. Печати. Петровъ 1899.

Немачка.

Groag O. Das gesetzliche Pfandrecht des Vermieters. Wien, Manzsche Hofbuchh.

Klump. Das deutsche Grundbuchrecht. 2. T. Die einz. dingl. Rechte an Grundstücken. Stuttgart, Kohlhammer.

Goldberger S. Das neue österr. Pfandrecht. Syst. u. gemein-fasslich dargest. Wien, Hartleben's Verlag.

Müller. H. Die Gewinnanteile der Mitglieder des Vorstandes u. des Aufsichtsrates von Aktiengesellschaften. Hannover, Hahnsche Buchh.

Daude. P. Das Entmündigungsverfahren gegen Geistesranke und Geistesschwache u. s. w. 2. Aufl. Berlin, H. W. Müller.

Gross, H. Handbuch f. Untersuchungsrichter als System der Kriminalistik, 3. Aufl. II. Hälfte. Graz, Leuschner & Lubensky's Universitätsbuchh.

Dalcke, A. Gefängnis-Ordnung für die Justizverwaltung in Preussen v. 21. Dez. 1898. Mit Erläut. u. Ergänz. Berlin. H. W. Müller.

Esser, R. u. Esser F. Die Aktiengesellschaft nach den Vorschriften des H. G. B. v. 10. Mai 1897. dargest. u. erläut. Berlin, Springer.

Siber, H. Kompensation u. Aufrechnung. Ein Beitrag z. Lehre d. bürgerl. R. Leipzig, Hirschfeld.

Gutachten der Aeltesten der Kaufmannschaft von Berlin über Gebräuche im Handelsverkehr. Hg. v. H. *Dool* u. *M. Apt.* 1. Heft. Berlin, Heimanns Verlag.

Guthmann, J. Die negativen Bedingungen in ihren Beziehungen zu den unechten Unterlassungsdelikten, Breslau, Schletter.

Француска.

Ravail, P. J. De l'objet de la possession. Essai sur le droit romain, ancien droit français et le droit actuel. Paris, Rousseau.

Jonquière, P. Les traités documentaires ou effets de commerce appuyés d'un gage sur marchandises en cours de route. Paris, Rousseau.

Observations sur le projet de loi relatif aux connaissements, Paris, Rousseau.

Mestre, A. Les personnes morales et le problème de leur responsabilité pénale. Paris, Rousseau.

Spalajkovič, M. J. La Bosnie et l'Herzégovine. Etude d'histoire diplomatique et de droit international. Paris, Rousseau.

Despagnet, F. Précis de droit international privé 3. éd. Paris, Larose.

Houpin, C. Traité général théorique et pratique des sociétés civiles et commerciales. 3. éd. 2 vol. Paris, Larose.

Saleilles, R. L'individualisation de la peine. Etude de criminalité sociale. Paris, Alcan.

Gallet, H. La notion de la tentative punissable (essai critique). Paris, Rousseau.

Decugis, H. De la responsabilité civile envers les tiers dans la gestion des sociétés par actions. Droit français et anglais. Paris, Giad & Brière.

Foignet, R. Manuel élémentaire de droit international public. 3. éd. Paris, Rousseau.

Choublier, M. La question d'Orient depuis le traité de Berlin 2. éd. Paris, Rousseau.

Driault, E. La question d'Orient depuis ses origines jusqu'à nos jours. Paris, Alcan.

Tchernoff, J. Protection des nationaux résidant à l'étranger. Avec introduction sur la souveraineté des Etats en droit international. Paris, Pedone.

В Е С Н И К

Конференција у Хагу. У петак 7. маја састаје се у Хагу конференција која је позвата по иницијативи рускога цара, да већа о разоружању и о мерама за спречавање ратова. На тој конференцији биће заступљено осамнајест европских држава, за тим Сједињене америчке Државе и четир азијске (Хина, Јапан, Перзија и Сијам). Државних пуномоћника и стручних делегата биће свега седамдесет и осам. И ако су многи сумњали и сумњају, да ће конференција постићи практичне резултате, ипак сам тај факт, да се она састаје, и да су велике државе заступљене опште признатим ауторитетима на пољу међународног права, јемчи, да конференција неће проћи без позитивних закључака. То се у осталом могло предвидети, што се конференцији, којој је намењена дискусија тако тешких и деликатних питања, није смело опонирати ни са које стране. Ауторитет најмоћнијега цара, покретача и сазивача конференције, био би у осталом сам за себе довољан, да разбије све скептичке надзоре, којима се нарочито отликују немачки научњаци и државници.

Од стручних делегата споменућемо од стране Русије тајног саветника Мартенса, једног од првака на пољу међународног права, чувеног и са свога дела „Recueil des Traités“, збирке свију државних уговора, ручника без кога дипломатија не може бити. Од стране Немачке проф. Дг. Штенгел са универзитета у Минхену, који се истина својим делом „Der ewige Friede“ показао као противник свију друштава за одржање мира, али који ће бити само саветник за правна питања. Други је стручни немачки делегат проф. Дг. Цорн са универзитета у Минхену, чувен познавалац међународног права. Аустрија је послала као стручног делегата Дг. Хајнриха Ламаш-а проф. међународног права из бечког универзитета; Енглеска Сира Јулијана Паунсфота, посланика у Вешингтону, који је пре тога био чувен адвокат; Америка проф. Сет Лов-а, ректора универзитета у Колумбији; Француска, познатог проф. Луи Ренод-а, а Италија проф. Фусината са универзитета туринског.

Та околност, што конференција одбија покретање ма каквих политичких питања и примање адреса и тужаба од појединих народних одбора и удружења, јемчи, да ће се конференција ограничити на утврђени програм и да тежи, да постигне нов неоспоран материјал за данашње међународно право. Један од важнијих предмета већања биће Женевска Конвенција од 10. ав-

густа 1864., неутралисање рањеника и међународно признање Црвенога Крста са свима његовим органима и установама.

На конференцији седиће посланици по азбучном реду држава, само ће бугарски изасланик седети са леве стране турског посланика.

Пре отварања конференције, примиће руски пуномоћник барон Стал изасланство нидерландске лиге мира, која ће му предати адресу захвалности за цара Николу са 280.000 потписа.

* * *

Пуномоћници Србије на конференцији у Хагу биће г. Чед. Мијатовић, посланик у Лондону и Хагу, и г. А. Машин, посланик на Цетињу и Ђенералштабни пуковник. Обојица су отпутовали пре неколико дана за Хаг.

* * *

Нов казнени законик за Норвешку. Државном сабору у Христијанији поднет је нацрт новог казног законика, који се знатно разликује од досадањег законика, у коме није било разлике између злочина и престапа. Смртна се казна укида. Досуђа казне за поједине случајеве поверава се судовима. Код новчане казне узима се у обзир материјално стање осуђенога, тако, да за једно исто дело богатији плаћа много већу новчану казну, него сиромашнији грађанин. О урачуљивости усвојене су нове основе, које одговарају истраживањима и стању данашње науке.

* * *

Нови правозаступници. Г. Луку С. Вукомановића и г. Михаила П. Бончића, председнике првостепених судова у пензији и бив. јавне правозаступнике, Министар Правде, а по њиховој молби, поставио је на основу §. 19. зак. о правозаступницима, за јавне правозаступнике и то обојицу при врањском првостепеном суду.

* * *

Нови одвјетници у Тројединци. Бан Краљевине Хрватске, Славоније и Далмације дао је право одвјетовања у обсегу банскога стола г. Др-у Јосипу Фукеу, са седиштем у Митровици, г. Др-у Антуну Шварцмајеру, са седиштем у Бакову и г. Др-у Лазару Николићу, са седиштем у Вуковару.

* * *

† **Луко Божов Мартиновић**, секретар Великог Суда на Цетињу умро је 4. Априла у Бајицама, своје месту рођења. Био је секретар Црногорског Сената, а у последњем рату вршио је дужност официра. По свршеном рату, постао је секретар Великог Суда. Пуних 30 година вршио је ревносно своју дужност, као грађанин, војник и чиновник. Био је познат као бистар, речит, искрен и правичан. Бог да му душу прости!

* * *

Испити у осуђеничкој школи у Топчидеру. У четвртак 29. Априла држан је испит у школи за малолетне осуђенике. Она је подељена у три разреда. У првоме је било 47, у другоме 29, а у трећем 12 ученика. Сви су малолетни осуђеници за извршена убиства, разбојништва или опасне крађе. Показани успех био је врло добар. Учитељ је те школе свештеник топчидерски г. Никола Крупежевић. Као изасланик Министарства Правде присуствовао је испиту г. Драгић Павловић, писар Министарства Правде, а од стране Министарства Просвете г. Петар Петровић, секретар истог Министарства.

* * *

Годишњи збор немачких адвоката биће 28. до 31. августа у Мајнцу. Изабран је одбор, који има да се побрине за приређивање збора и за дневни ред оних предмета, који ће се изнети на већање. За сваки предмет бирају се по два извештача, за и против, а збор одлучује после дебатована по своје убеђењу.

* * *

Адвокати у Бугарској. По „Држ. Вјеснику“, који саопштава сваке године списак адвоката, има у Бугарској сада 717 адвоката (и адвокатских помоћника). Од њих су само 262 свршили правне науке, а остали су добили адвокатско право на основу дугогодишње адвокатске или судске праксе, или по положеном адвокатском испиту.

На тврђење неких бугарских новина, да се број адвоката веома умножио, одговара „Юридически Пръгледт.“ да то не стоји, да је број истина нешто већи него прошлих година, али ипак да тек на 5000 душа долази један адвокат, — док има земаља, као н. пр. Италија, у којој на 1350 становника, долази један адвокат.

* * *

Немачки одељак међунар. криминал. удружења имао је 3. априла своју седницу у Хајделбергу, на којој је закључено, да буде тек 1900. скупи немачких одбора у Штрасбургу, јер ће општи збор друштвени бити у септембру ове год. у Будимпешти. Главни предмети већања односе се на питања о полицијским иступима, о првим правничким испитима, о заштити малолетних осуђеника и о условном праштању казне.

* * *

Бесплатни адвокатски савети. Берлинско адвокатско удружење покренуло је пре кратког времена питање о бесплатном давању савета сиротним парничарима. Предлог је изнео Дг Голдшмид и није наишао ни на какву начелну опозицију. Изабран је нарочити одбор да изради потребан план. Што је одбор више радио и улазио дубље у детаље, тим је наилазио на све веће тешкоће и постепено створила се толика опозиција, да се и не мисли више на могућност извршења предложене идеје.

Б Е Л Е Ш К Е

Нова олакшавајућа околност. Судбени сто у Шопроњу осудио је ратара Јована Сича на 9 месеци затвора због нехатног убиства. Јован је изашао у свој виноград и чуо је како му пас јако лаје. Мислећи, да се увукао туђ пас у његов виноград, он оде по своју пушку и испали један метак на предмет, за који је мислио да је пас. Но куршум погоди неку стару удовицу, која одмах мртва падне. Као што мађ. „Адвокат. Лист“ јавља, суд је, осим доброг владања оптуженога, узео као олакшавајућу околност и то, да је убијена била *слаба и стара жена!* Ову нову олакшавајућу околност пронашло је мађарско правосуђе.

* * *

Неумесна осуда. При некој игранци у једној гостионици нижег реда у Дражђанима, наишла је патрола на једног наредника, који је за време паузе отпасао свој бајонет. Патрола га опомену, да бајонет опет принаше. Један грађанин, пријатељ наредников, рече му, да то не чини. На тужбу војне власти осудио је земаљски суд тога грађанина, због те примедбе учињене

нареднику, на два месеца затвора. — Због ове неумесне строге осуде, многи су немачки листови протестовали.

* * *

Осуђеничка смелост. Чудноватим начином постигао је своју слободу пре неколико дана један радник, кога је суд у Брауншвајгу због крађе велосипеда осудио на 2¹/₂ године робије. После свршеног претреса спровео га је жандарм у казниону и тамо га је предао чувару. Кад је осуђени стао пред чувара, он му рече: „Ја сам данас на претресу ослобођен, дајте ми моје ствари.“ Чувар, који је поверовао у ове речи, издаде му све ствари и пусти га у слободу. — Овакав начин бегства заиста је оригиналан.

* * *

Кување пред судом. Пред среским судом у Бечу — Леополдштату, морало се у једној грађанској парници, по судском решењу, предузети кување ради констатовања каквоће робе. Великопродавац кафе С. Ц. продао је једном кафеџији бечком кафе, коју гости његови нису хтели пити, јер је била горачна. Позвати су три позната увозиоца кафе као стручњаци и они су, пошто је кафеџија донео пробу оспорене кафе, пред судом кували кафе на више начина и констатовали, да кафе заиста горчи и да према томе нема пријатног укуса. Услед тога суд је пресудио, да кафеџија не мора примити и платити купљену кафе.

* * *

Преступ или сујеверство. На дан 24. Априла у поноћ, отидоше два надничара на Керенешко гробље у Будимпешти и пошто мислише да их нико не види, извукоше две дрвене крстаче из гробова. Пошто су их брижљиво сакрили под своје хаљине, пођоше к изласку. Ту их снази чувар и притвори их. Државни тужилац подиже тужбу против њих због крађе. Они порицаше намеру крађе, правдајући своје дело тиме, да им је нека позната баба саветовала, да на Ђурђев-дан (по катол. календ. 12|24. април) узму крстаче са гробова, да их донесу својој кући и пошто их изгору, да преко пепела три пута прескоче. Тада ће имати много среће у свачему и много новаца. И ако је суд прибавио уверење, да су оба оптужена надничара вредни и поштени људи, он их је ипак због повреде туђих ствари осудио на затвор и новчану казну.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ И УПИС У ЧЛАНСТВО УДРУЖЕЊА

„Бранич“, који је од 1 Јануара 1899. ступио у шесту годину свога опстанка, показао се као орган користан за правништво у опште, а за адвокате нарочито.

С тога молимо све другове наше, који се још нису уписали за редовне чланове удружења, да то одмах учине, јер је удружење, поред осталих својих задаћа, позвано, да заступа и интересе адвокатскога реда. Годишњи је улог за њих 24 динара.

Све остале правнике у Србији позивамо и молимо, да се упишу за ванредне чланове удружења, а годишњи је улог 16 динара.

Адвокати, судије и правници ван Србије могу такође бити чланови удружења и ми их најусрдније позивамо, да се у чланство упишу. Годишњи улог за њих износи 20 франака у злату или 20 круна.

Сви чланови удружења, редовни или ванредни, из Србије или ван Србије, добијају бесплатно орган друштвени „Бранич“, као и друга издања друштвена по нижој цени.

„Бранич“ излази 1. и 16. сваког месеца, у свескама од најмање 3 табака.

Претплата за нечланове стаје:

У Србији:		Ван Србије:	
На годину	16 дн.	Годишње	20 фр. или круна
„ пола године	8 „	Полугодишње 10 „	„ „
„ четврт године	4 „		

Улоге и претплату у Београду прима благајник друштвени г. Димитрије Тадић, правозаступник, а у унутрашњости примају друштвени повереници.

Све поште у Србији и ван Србије примају претплату на наш лист.

Улози и претплата из места ван Србије, могу се најподесније шиљати упутницом.

О Д В О Р

Удружења јавних правозаступника у Србији

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС

По решењу Министра Финансија на место *Царинског Прегледа*, листа за царинска знања, почеће излазити као орган Министарства Финансија.

ФИНАНСИЈСКИ ПРЕГЛЕД

лист за финансијска знања, који ће служити потребама целе финансијске струке.

Лист ће излазити у месечним свескама од 10—15 штампаних табака веће осмине и бити подељен на два дела: *општи*, у коме ће се теоријски расправљати питања финансијско-економска од општег значаја, и *посебни* или *службени* део, у коме ће се саопштавати сви закони, расписи, наређења, упутства, одлуке и објашњења по струци финансијској.

Цена листу је на годину 20 динара; на поле године 10 динара; на четврт године 5 динара. За иностранство 30 динара у злату. *Практиканци и баци добијају лист у пола цене.*

Листом ће администрирати Управа Државних Дугова при Министарству Финансија. *Прешлаша на лист*, и све што се тиче администрације, шаље се *Управи Држав. Дугова* (Министарство Финансија) Београд. *Рукописи* и остало, што се уредништва тиче, упућује се Уредништву „*Финансијског Прегледа*“ (Министарство Финансија, Београд).

Први број „*Финансијског Прегледа*“ изаћи ће у Априлу месецу. Претплатанци „*Царинског Прегледа*“ добијаће „*Финансијски Преглед*.“

19. Марта 1899. год.
у Београду.

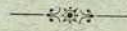
УРЕДНИШТВО
„ФИНАНСИЈСКОГ ПРЕГЛЕДА“

ПОВЕРЕНИЦИ

УДРУЖЕЊА ЈАВНИХ ПРАВОЗАСТУПНИКА

І. У СРБИЈИ

Алексинац:	Сава Маринковић
Ваљево:	Марко Ђуричић
Врања:	Драгом. Савић
Г. Милановац:	Коста Борисављевић
Зајечар:	Михаило Јоцић
Јагодина:	Драгутин Пећић
Књажевац:	Сима Клапаревић
Крагујевац:	Чеда Радовић
Крушевац:	Богдан Златић
Лесковац:	Коста Протић
Лозница:	Влад. Илић
Неготин:	Иван Павићевић
Ниш:	Петар Благојевић
Пирот:	Сава Л. Врачевић
Пожаревац:	Стева Максимовић
Прокупље:	Љуб. Д. Јовановић
Смедерево:	Коста Тимотијевић
Ужице:	Страхиња Поповић
Шабац:	Драг. Н. Солдатовић
Чачак:	Алекса Радуловић
Туприја:	Жив. Пандуровић

ІІ. ВАН СРБИЈЕ

Д-р Алекс. Љ. Митровић, уредник „Српског Гласа“ у Задру, за Далмацију;

Миле Дожић, секретар Вел. Суда на Цетињу, за Црну Гору;

Д-р Влад. Чобанић, одвјетник у Митровици, за котаре: митровачки, шидски и илочки, Сремске жупаније;

Д-р Гига Авакумовић, одвјетник у Земуну, за котаре: земунски, ст. назувски, иришки и румски, Срем. жупаније;

Д-р Милан Гађански, одвјетник у Панчеву, за Панчево и околину.